

บทที่ 2

หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไป

ในการศึกษาพัฒนาการของหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์นั้น ควรจะต้องทำความเข้าใจหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปเป็นเบื้องต้นก่อน เพื่อเป็นพื้นฐานและแนวทางในการวิเคราะห์หลักสูตร ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาหลักการและแนวคิดดังกล่าว โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ขั้นตอนด้วยกันคือ

- 1) ความหมายและจุดมุ่งหมาย
- 2) ความเป็นมา
- 3) รูปแบบและการบริหาร

ของหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไป การศึกษาซึ่งมีรายละเอียดตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

ความหมายและจุดมุ่งหมายของการศึกษาวิชาพื้นฐานทั่วไป

คำว่า General Education นั้น มีผู้แปลเป็นภาษาไทยว่า วิชาพื้นฐาน-ทั่วไปหรือวิชาการศึกษาทั่วไป เฉพาะจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยใช้คำว่าวิชาการศึกษาทั่วไป สำหรับทบวงมหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษาอื่น ๆ ใช้คำว่า วิชาพื้นฐานทั่วไป ศัพท์คำนี้ได้มีนักการศึกษาและสถาบันการศึกษาทั้งของต่างประเทศและของประเทศไทยให้นิยามไว้มากมาย เช่น คณะกรรมการฮาร์วาร์ด (Harvard Committee) ได้ให้นิยามของวิชาพื้นฐานทั่วไปไว้ว่า เป็นการศึกษารายวิชาหนึ่งที่ทำให้ผู้ได้รับการศึกษาเป็นผู้มีความรับผิดชอบและเป็นพลเมืองดี¹ เอิล เจ แมคแกรท (Earl J. McGrath) ได้สรุปไว้ว่า การศึกษา

¹ Harvard Committee, General Education in a Free Society (Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1945), p. 51.

วิชาพื้นฐานทั่วไปมีหน้าที่เตรียมเยาวชนให้พร้อมที่จะเผชิญกับปัญหาของสังคมโดยส่วนรวม อันมิได้เป็นปัญหาเฉพาะของสมาชิกในสังคมซึ่งแตกต่างกันในอาชีพและการทำงาน อันได้แก่ ปัญหาชุมชน ปัญหาทางการเมือง หรือความสัมพันธ์ระหว่างประเทศตลอดทั้ง ปัญหาทางปรัชญา ความคิดความเชื่อของบุคคล ซึ่งมีผลกระทบต่อส่วนรวม¹ แดเนียล เบล (Daniel Bell) ได้ให้นิยามวิชาพื้นฐานทั่วไปไว้ว่า หมายถึงวิชาที่เกี่ยวข้องกับหลายสาขาวิชา นับตั้งแต่ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมนิยมประเพณี งานที่มีชื่อเสียงของอารยธรรมตะวันตก และวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาหรือเนื้อหาวิชาที่เชื่อมโยงหลายสาขาวิชาเข้าด้วยกัน² และ วิจิตร ศรีสอาน ได้ให้ความหมายของวิชาพื้นฐานทั่วไปว่า หมายถึงการศึกษาที่จำเป็นสำหรับทุกคน เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการเป็นพลเมืองดี³

จากคำนิยามข้างต้นรวมทั้งคำนิยามของนักการศึกษาและสถาบันการศึกษาอื่น ๆ เช่น วิลเลียม เอส เกรย์⁴ (William S. Gray) มอร์เดคาย คัมบริว

¹Earl J. McGrath, et al., Toward General Education (New York: Macmillan Co., 1948), p. 8.

²Daniel Bell, "Reforming General Education," Improving College Teaching, ed. Colvin B.T. Lee (Washington, D.C.: American Council on Education, 1970), p. 347.

³วิจิตร ศรีสอาน, หลักการอุดมศึกษา (กรุงเทพฯ: บริษัทสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด, 2518), หน้า 79.

⁴William S. Gray, General Education: Its Nature, Scope, and Essential Elements (Chicago: The University of Chicago Press, 1934), p. 1.

จอห์นสัน¹ (Mordecai W. Johnson) และ เคอะ คาร์เนกี ฟาวเคชั่น² (The Carnegie Foundation) รวมสรุปได้ว่าวิชาพื้นฐานทั่วไปหมายถึงการศึกษาที่จัดให้สำหรับทุกคน เพื่อให้พื้นฐานความรู้ที่กว้างขวางนอกเหนือจากวิชาชีพเฉพาะสาขาของตน ให้เป็นผู้ที่มีความคิดกว้างไกล มีวิจารณญาณไตร่ตรอง มีความคิดสร้างสรรค์ มีคุณธรรม ศีลธรรมและจรรยา เข้าใจปัญหาของสังคมและมีจิตใจเสียสละ ที่จะทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวม รู้จักปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดีและดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าในฐานะพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ

จุดมุ่งหมายของการศึกษาวิชาพื้นฐานทั่วไปนั้นก็เช่นเดียวกับความหมายของวิชาพื้นฐานทั่วไปที่มีนัยการศึกษาและสถาบันการศึกษาระบุไว้มากมาย ใจความส่วนใหญ่จะคล้ายคลึงกันคือ บอกคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการจะให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน หลังจากการศึกษาวิชาพื้นฐานทั่วไปแล้ว ส่วนที่จะมีแตกต่างกันไปบ้าง คือ คุณลักษณะที่เน้นเฉพาะสถาบันเท่านั้น ตัวอย่างเช่น เจมส์ ไบรแอนท์ โคนแนท (James Bryant Conant) สรุปว่าวิชาพื้นฐานทั่วไปมีจุดมุ่งหมายช่วยให้ผู้ศึกษาเป็นผู้ที่มีความคิดอิสระ (free men) เป็นผู้ที่มีภูมิรู้และความเข้าใจอย่างแท้จริงในตนเอง ในสถานะของตนเองในสังคมและในโลก³ เลวิส บี เมฮิว (Lewis B. Mayhew) มีความเห็นว่าจุดมุ่งหมายของวิชาพื้นฐานทั่วไปนั้นเพื่อให้ความรู้พื้นฐานแก่ผู้เรียนในทุกสาขาวิชา โดยที่มิใช่ความรู้ทางวิชาชีพเฉพาะ แต่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองที่มี

¹ B. Lamar Johnson, General Education in Action (Washington, D.C.: American Council on Education, 1952), p. 11.

² A Commentary of the Carnegie Foundation for the Advancement of Teaching, Missions of the College Curriculum, A Contemporary Review with Suggestions (San Francisco: Jossey-Bass, Publishers, 1978), p. 164-165.

³ Harvard Committee, General Education in a Free Society, p. 52.

ประสิทธิภาพ รู้จักใช้เวลาว่างอย่างมีคุณค่า ดำรงชีวิตครอบครัวอย่างมีคุณภาพและมีการปรับตัวได้ดีในสังคม¹

นอกจากนั้นแล้ว ไพฑูรย์ สินลารัตน์ ได้เสนอจุดมุ่งหมายของวิชาพื้นฐานทั่วไป สำหรับมหาวิทยาลัยไทยไว้จากความคิดพื้นฐาน 3 ประการ คือ ทักษะ ความเข้าใจ และทัศนคติและความซาบซึ้ง ในด้านทักษะนั้นเพื่อช่วยให้นักศึกษาพัฒนาทักษะเบื้องต้นสำหรับการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย และสำหรับการดำรงชีวิตที่ดีและมีประโยชน์ ในด้านความเข้าใจนั้นเพื่อให้นักศึกษาเข้าใจวิวัฒนาการขององค์การทางสังคมไทยและอิทธิพลของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่อการพัฒนาองค์การ ในด้านทัศนคติและความซาบซึ้งนั้นเพื่อให้นักศึกษาได้มีทัศนคติและความซาบซึ้งในจริยธรรมและค่านิยมทางสังคมในด้านความงามของศิลปะและธรรมชาติ ความรับผิดชอบในด้านศีลธรรมและจรรยาและวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย²

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปสำหรับนิสิตจุฬาฯ ไว้ดังนี้คือ

1. เพื่อส่งเสริมการพัฒนาอุปนิสัย และบุคลิกภาพของนิสิตให้เป็นผู้มีคุณธรรม ศีลธรรมและจริยธรรม เพื่อการเป็นมนุษย์ที่ดีและมีความรับผิดชอบต่อสังคม
2. เพื่อมุ่งให้การศึกษาขั้นพื้นฐานทั่ว ๆ ไปเพื่อการเป็นพลเมืองดี

¹ Lewis B. Mayhew, Higher Education in the Revolutionary Decades (Berkeley: McCutchan, 1967), p. 222.

² Paitoon Sinlarat, "General Education: Developing a Program for Thai Universities" (Unpublished Ph. D. Dissertation, University of Pittsburgh, 1976), pp. 136-146.

3. เพื่อกระตุ้นให้สติได้เข้าใจปัญหาสังคมและการเมืองที่สำคัญ ๆ ของประเทศตนเองและของโลก เพื่อที่จะมีส่วนร่วมช่วยในการตัดสินใจและแก้ปัญหาต่าง ๆ เหล่านั้น

4. เพื่อช่วยให้นักมองเห็นความสัมพันธ์ของปัญหาต่าง ๆ เพื่อที่จะได้สามารถปรับตัวและความคิดของตนเอง เพื่อให้เข้าใจและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น¹

ความเป็นมาของหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไป

หลักการและแนวคิดพื้นฐานในการจัดหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปในระดับปริญญาตรี อาจกล่าวได้ว่าเริ่มมาตั้งแต่สมัยกรีกและโรมัน ในรูปแบบของวิชาศิลปศาสตร์ (Liberal Education) ซึ่งมีขอบข่ายกว้างขวางและลึกซึ้งกว่าวิชาพื้นฐานทั่วไป (General Education) โดยหลักวิชาถือว่าวิชาพื้นฐานทั่วไปเป็นส่วนหนึ่งของวิชาศิลปศาสตร์ วิชาพื้นฐานทั่วไปนี้มุ่งจะให้พื้นฐานทั่วไปไปสำหรับการเป็นพลเมืองคือ ส่วนวิชาศิลปศาสตร์นั้นจะศึกษาไปสู่ความเชี่ยวชาญเฉพาะอย่างได้ การศึกษาวิชาศิลปศาสตร์นั้นหมายถึง

การศึกษาประเภทมนุษยธรรม (Humanistic) ซึ่งเน้นทางด้านการพัฒนาจิตใจและสติปัญญาที่เราเรียกว่า ภูมิปัญญา เป็นการศึกษาที่ให้แก่นักเรียนชั้นปัญญาชน (Intellectual Elite) เพื่อนำไปสู่การเป็นปัญญาชนที่สมบูรณ์²

¹ชมเพลิน จันทรเรืองเพ็ญ, "โครงการปรับปรุงหลักสูตรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษาทั่วไป : จุดมุ่งหมาย," ใน รายงานการสัมมนา-หัวหน้าแผนกวิชา เรื่อง แผนพัฒนาการศึกษาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระยะที่ 4 (พระนคร : ฝ่ายวางแผนและพัฒนา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518), หน้า 199.

²วิจิตร ศรีสัจจาน, หลักการอุดมศึกษา, หน้า 79.

วิชาศิลปศาสตร์ในสมัยกรีกประกอบด้วย ยิมนาสติกหรือพลศึกษา ดนตรี ไวยากรณ์ เลขคณิต เรขาคณิต คาราศาสตร์และปรัชญา ในสมัยโรมันได้มีการปรับปรุง เป็น 2 ระดับ คือ ระดับต้น (Trivium) และระดับปลาย (Quadrivium) รวม เรียกว่าศิลปศาสตร์เจ็ดประการ (Seven Liberal Arts) ระดับต้นได้แก่ วิชา ไวยากรณ์ วาทยาศาสตร์และตรรกวิทยา ระดับปลายได้แก่ วิชา เลขคณิต เรขาคณิต คาราศาสตร์และดนตรี ศิลปศาสตร์เจ็ดประการนี้ใช้เป็นหลักสูตรหลักสืบต่อกันมาใน สถาบันการศึกษาระดับสูงทั้งในยุโรปและอเมริกา โดยมีการเพิ่มเติมบางวิชาเข้าไปด้วย เช่น มหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด และเคมบริดจ์ ในสมัยแรกเพิ่มเติมวิชาจริยศาสตร์ การเมืองและฟิสิกส์ มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดในสมัยแรกก็เพิ่มเติมวิชาเช่นเดียวกับ มหาวิทยาลัยออกซฟอร์ดและเคมบริดจ์ ที่เพิ่มเข้ามาซึ่งแตกต่างออกไปจากเดิม คือ ศาสนาหรือปรัชญา¹

การเปลี่ยนแปลงของวิชาการทางด้านศิลปศาสตร์มีมากในระหว่างคริสต์วรรษที่ 18 และ 20 เนื่องจากจุดมุ่งหมายของการศึกษาเปลี่ยนจากการศึกษาเพื่อปัญญาชน ส่วนน้อยไปเป็นการศึกษาเพื่อมวลชน และความเจริญทางวิทยาการทางด้านสังคมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์หลายสาขา ได้มีส่วนทำให้หลักสูตรศิลปศาสตร์ต้องเปลี่ยนไป²

ในสังคมประชาธิปไตยสมัยปัจจุบันมีอุดมการณ์ว่า บุคคลทุกคนเป็นอิสระและมี ส่วนร่วมในการทำงานสร้างสรรค์สังคมด้วยกันทุกคน ดังนั้น แนวคิดเดิมของวิชาศิลปศาสตร์ จึงไม่เหมาะสมแก่ยุคสมัย ทั้งในด้านความต้องการของสังคมและทางด้านเนื้อหาวิชาที่จำกัด อยู่เฉพาะทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (Literary studies) เนื่องจากมีความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้ามาด้วย ซึ่งผลเมื่อทุกคนในสังคม

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 79 - 80.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 80.

ประชาธิปไตยจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจอย่างกว้างขวางในความเจริญของ
 วิทยาการดังกล่าว ดังนั้นจึงได้มีคำศัพท์ "วิชาพื้นฐานทั่วไป" (General Education)
 เกิดขึ้นแทนที่วิชาศิลปศาสตร์ (Liberal Education) และในกลางศตวรรษที่ 20 ได้มี
 การคาดหวังอย่างมากว่าหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปจะช่วยสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียว
 กันของคนในสังคมจากความแตกต่างกัน¹

วิชาพื้นฐานทั่วไปถือเป็นการศึกษาส่วนหนึ่งของผู้เรียนที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนใน
 ฐานะมนุษย์และพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ² คำศัพท์วิชาพื้นฐานทั่วไปเกิดขึ้นจากการ
 เปลี่ยนแปลงหลักสูตรเดิมของวิทยาลัยบริวาร (Colonial colleges) ซึ่งจัดใน
 ลักษณะหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไป 4 ปี และรวมวิชา 12 วิชา จากหลักสูตรดั้งเดิมของ
 มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดไว้ด้วย การเปลี่ยนแปลงนั้นจัดทำโดยการเพิ่มวิชาใหม่ ๆ เข้า
 ในหลักสูตร เช่น ภาษาศาสตร์ใหม่ วิทยาศาสตร์และการศึกษาทางเทคนิค (Technical
 Studies) เป็นต้น เป็นเหตุให้นักการศึกษาอภิปรายคัดค้าน โดยต้องการให้คงหลักสูตร
 แกนร่วมไว้ (Common Core Curriculum)³ จากการเคลื่อนไหวครั้งนี้ เอ เอส
 แพคการ์ด (A.S. Packard) แห่งมหาวิทยาลัยโบว์ดوين (Bowdoin College)
 ได้เขียนบทความโดยใช้คำ "วิชาพื้นฐานทั่วไป" เพื่อสนับสนุนให้มืองค์ประกอบรวม

¹ Daniel Tanner and Laurel N. Tanner, Curriculum Development. Theory into Practice, 2d ed. (New York: Macmillan Publishing Co., Inc., 1980), pp. 444-445.

² Harvard Committee, General Education in a Free Society, p. 51.

³ Arthur Levine, Handbook on Undergraduate Curriculum (San Francisco: Jossey-Bass Publisher, 1978), p. 4.

(Common elements) ในหลักสูตรที่พิมพ์ในวารสาร North American Review
ในปี ค.ศ. 1829¹

ในระยะต้นและกลางศตวรรษที่ 19 วิชาพื้นฐานทั่วไปได้รับการยกย่องว่า
เป็นการศึกษาเพื่อฝึกฝนจิตใจ สร้างพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับวิชาชีพ พัฒนาลักษณะนิสัยและ
ศีลธรรมของผู้เรียน ต่อต้านความไร้วัฒนธรรม และจัดให้มีการศึกษาในเชิงศิลปศาสตร์²
ในช่วงศตวรรษที่ 19 นี้ หลักสูตรปริญญาตรีได้มีการพัฒนาออกไปอีก ผลจากการพัฒนานี้
ก่อให้เกิดระบบวิชาเลือกเสรี ซึ่งเป็นที่นิยมกันมากในช่วง 20 ปีปลายของศตวรรษที่ 19
และช่วง 10 ปีแรกของศตวรรษที่ 20 ระบบวิชาเลือกเสรีนี้ได้ก่อให้เกิดปัญหาบางประ-
การ เช่น ผู้เรียนเน้นวิชาชีพเฉพาะมากเกินไป การเสื่อมสลายลงขององค์ประกอบร่วม
ในหลักสูตร การขาดความต่อเนื่องของลักษณะวิชาเบื้องต้นไปสู่วิชาระดับสูง และการได้
ความรู้กระจุกกระจิกกระจายไม่ต่อเนื่องกันในแต่ละสาขาวิชา

จากปัญหาของระบบวิชาเลือกเสรีนี้ นำไปสู่การเคลื่อนไหวเพื่อจะแก้ปัญหาใน
ตอนปลายศตวรรษที่ 19 ซึ่งได้มีการจัดรูปแบบของวิชาพื้นฐานทั่วไปขึ้นใหม่ 2 แบบ
ด้วยกัน แบบที่หนึ่งในปี ค.ศ. 1909 เอ ลอเรนซ์ โลเวลล์ (A. Lawrence Lowell)
อธิการบดีมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ได้สร้างหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปในลักษณะการกระจาย

¹ Ibid., pp. 4-5, citing from R. Thomas, The Search for a Common Learning: General Education, 1800-1960 (New York: McGraw-Hill, 1962), p. 11.

² Ibid., p. 5, citing from J.S. Brubacher and W. Rudy, Higher Education in Transition: A History of American Colleges and Universities, 1630-1976, 3rd ed. (New York: Harper & Row, 1976), p. 291.

สัดส่วนรายวิชา (Distribution requirement) โดยกำหนดให้ผู้เรียนเลือกศึกษา 6 วิชา จากจำนวน 16 วิชา ที่จัดเป็นรายวิชาเรียนตลอดปีการศึกษาใน 3 สาขาวิชา นอกเหนือจากสาขาวิชาเอกของตน รูปแบบนี้ต่างจากหลักสูตรแกนในแง่ที่ผู้เรียนมีโอกาสเลือกเรียนมากขึ้น ในแบบที่สองนั้นจัดในลักษณะวิชาผสมผสาน (Survey course) เป็นการให้ความรู้กว้าง (Broad academic field) ในลักษณะศึกษาเนื้อหาความรู้อย่างย่อ ๆ ของหลายสาขาวิชา การจัดเช่นนี้มาจากเหตุผลที่ว่า การเจริญเติบโตของสาขาวิชาความรู้ทำให้ผู้เรียนต้องศึกษาเนื้อหาความรู้มากจนไม่อาจมีเวลาศึกษาสาขาวิชาอื่น ทำให้ชาติโลกทัศน์อันกว้างไกล

ในปี ค.ศ. 1914 อเล็กซานเดอร์ ไมเคิลจอห์น (Alexander Micklejohn) Meiklejohn) อธิการบดีมหาวิทยาลัยแอมเฮิร์สต์ได้สร้างวิชาผสมผสานแรกสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ชื่อ "สถาบันเศรษฐกิจและสังคม" ("Social and Economic Institutions") เพื่อเป็นวิชาเบื้องต้นของสาขาวิชาอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ประกอบไปด้วยข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานการณ์ของมนุษย์ (the facts of the human situation) วิธีการทางสติปัญญา (Intellectual method) รวมทั้งการสอนทางค่านิยม จรรยา ตรรกวิทยา ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ กฎหมายและการปกครอง¹ ต่อมาอีก 5 ปี มหาวิทยาลัยโคลัมเบียได้สร้างวิชาชื่อ "อารยธรรมร่วมสมัย"² ("Contemporary Civilization") ซึ่งเดิมชื่อ War Issues มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายสาเหตุของการที่สหรัฐอเมริกาเข้าสู่สงครามโลกครั้งที่หนึ่ง และต่อมามีวิชาชื่อ Peace Issues จากนั้นวิชาพื้นฐานทั่วไปในสหรัฐอเมริกาได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงมาจนถึงในปัจจุบัน ซึ่งผู้วิจัยเห็นสมควรที่จะยึดเป็นแนวทาง จากการศึกษาวิจัย

¹ Ibid., pp. 5-6, citing from R. Thomas, The Search for a Common Learning: General Education, 1800-1900, pp. 66-67.

² Ibid., p. 6.

เรื่องวิชาพื้นฐานทั่วไปของไฟฟูร์ย สิบเอ็ดตัน ได้แบ่งพัฒนาการทางการศึกษาวิชา-
พื้นฐานทั่วไปในสหรัฐอเมริกาออกเป็น 3 สมัย คือ สมัยเริ่มแรก สมัยกลาง
และสมัยใหม่

004300

สมัยเริ่มแรก (ค.ศ. 1910 - 1944)

สมัยเริ่มแรกนั้นได้มีวิชา "สถาบันเศรษฐกิจและสังคม" ของมหาวิทยาลัย
แอม เฮอร์สท์ เป็นรูปแบบแรกของวิชาพื้นฐานทั่วไปตามที่เข้าใจกันในปัจจุบัน ซึ่งเกิดขึ้นจาก
แนวความคิดของนักการศึกษาหลายท่านที่ปรารถนาให้นักศึกษาใหม่ทุกคนได้ศึกษาปัญหา
ปรัชญาสามารถเข้าร่วมรับรู้ความยุ่งยากของสถาบัน ตลอดจนรู้เรื่องราวทางวิทยาศาสตร์
ที่มีอิทธิพลต่อชีวิตมนุษย์ และเห็นความเป็นมาของมนุษยชาติ และจากแนวความคิดของ
มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่ต่อต้านความนิยมที่เน้นการเรียนด้านวิชาชีพเพียงอย่างเดียว
ได้ทำให้เกิดความคิดที่จะสร้างวิชา General Honors Course ซึ่งให้นิสิตไปอ่าน
หนังสือมาแล้วมาอภิปรายในชั้นเรียนสัปดาห์ละครั้ง และได้เกิดวิชาบังคับสำหรับนักศึกษา
ชั้นปีที่ 1 ขึ้นในปี ค.ศ. 1919

แนวความคิดและการจัดสอนวิชาพื้นฐานทั่วไปได้แพร่หลายไปจนทั่วสหรัฐอเมริกา
เช่น มหาวิทยาลัยชิคาโกเริ่มจัดสอนในปี ค.ศ. 1920 มหาวิทยาลัยมิเนโซต้าตั้งคณะ
ทดลองสอนวิชาพื้นฐานทั่วไปเมื่อปี ค.ศ. 1936 ในปีเดียวกันนี้มหาวิทยาลัยอื่น เช่น
อิลลินอยส์ ไอโฮไอสเทท และมหาวิทยาลัยแคนซัส ต่างก็สร้างวิชาพื้นฐานทั่วไปขึ้น
ด้วย

ในสมัยเริ่มแรกนี้นักการศึกษาและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ได้พยายามให้
คำจำกัดความและกำหนดเนื้อหาวิชาพื้นฐานทั่วไป บางสถาบันสร้างวิชาเดียวที่รวม
เนื้อหาทางกานวัฒนธรรม สังคมและบุคลิกภาพ บางสถาบันก็สร้าง 4 - 5 วิชา เช่น
แนวคิดทางสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ธรรมชาติวิทยา สุขภาพและการสื่อสาร

และการพัฒนาคุณภาพ ในการสอนวิชาเหล่านี้ทั้งการบรรยายเนื้อหาวิชาและการสร้างทัศนคติ สมัยเริ่มแรกนั้นมิได้ว่าเป็นการรวบรวมความคิดและนำแนวทางในการกำหนดจุดมุ่งหมายของวิชาพื้นฐานทั่วไป¹

สมัยกลาง (ค.ศ. 1945 - 1964)

สมัยกลางหรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่าสมัยรายงานของมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด เนื่องจากในปี ค.ศ. 1945 มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดได้พิมพ์รายงานเรื่อง "การศึกษาวิชาพื้นฐานทั่วไปในสังคมเสรี"² (General Education in a Free Society) โดยกล่าวถึงปัญหาและความจำเป็นที่ต้องมีการศึกษาวิชาพื้นฐานทั่วไป ทฤษฎีและวัตถุประสงค์ เนื้อหารายวิชา และการบริหารงานการศึกษาวิชาพื้นฐานทั่วไปไว้อย่างชัดเจน รายงานฉบับนี้ทำให้เกิดการอภิปรายและประเมินผลกันอย่างกว้างขวางในหมู่นักการศึกษาอเมริกัน ในเวลาเดียวกันมีรายงานเรื่อง "อุดมศึกษาสำหรับประชาธิปไตยของอเมริกา" (Higher Education for American Democracy) เป็นความพยายามที่จะประเมินคุณค่าของวิชาต่าง ๆ ในอุดมศึกษาและเสนอแนวคิดใหม่เกี่ยวกับวิชาพื้นฐานทั่วไป โดยเน้นวัตถุประสงค์ของวิชาพื้นฐานทั่วไปทางด้านพฤติกรรมของนิสิต

ปี ค.ศ. 1946 นิตยสารชื่อ The Journal of General Education ได้ออกตีพิมพ์เพื่อเป็นสื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวของวิชาพื้นฐานทั่วไป และเป็นเครื่องมือในการพัฒนารายวิชาและเนื้อหาสำหรับวิชาพื้นฐานทั่วไป นอกจากนี้ยังมีเอกสารของแผนกอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย ซึ่งมีประโยชน์ต่อวิชาพื้นฐานทั่วไปอย่างมาก งานพิมพ์คู่มือวิชาพื้นฐานทั่วไปของบริษัท William C. Brown ในปี

¹ Paitoon Sinlarat, "General Education: Developing a Program for Thai Universities," pp. 20-24.

² Harvard Committee, General Education in a Free Society.

ค.ศ. 1960 และ ค.ศ. 1969 สะท้อนให้เห็นความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของวิชา-
พื้นฐานทั่วไปในวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยของสหรัฐอเมริกา นอกจากนี้สถาบันและ
สมาคมวิชาชีพต่าง ๆ ยังศึกษาวิชาพื้นฐานทั่วไประหว่างปี ค.ศ. 1945 - 1964
และได้สร้างหนังสือคู่มือ ตลอดจนบทความเกี่ยวกับ เรื่องของวิชาพื้นฐานทั่วไปไว้มาก
มาย

เหตุการณ์ในช่วงเวลานี้แสดงถึงความก้าวหน้าทุกด้านของวิชาพื้นฐานทั่วไป
ทั้งด้านการอภิปราย ประเมินผลจุดมุ่งหมาย เนื้อหา ผู้สอน วิธีการสอนและการบริหาร-
งานวิชาพื้นฐานทั่วไปในสหรัฐอเมริกา ซึ่งนักการศึกษาและสมาคมต่าง ๆ ได้ช่วยกัน
พัฒนาโครงการประเมินผลสัมฤทธิ์วิชาพื้นฐานทั่วไปและผลจากการประเมินว่า
วิชาพื้นฐานทั่วไปเป็นส่วนสำคัญยิ่งของการอุดมศึกษาในสหรัฐอเมริกา

การสร้างวิชาพื้นฐานทั่วไปในระยะแรก ๆ เนื้อหาวิชาแตกต่างกันไปหลาย
สาขา เช่น สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และธรรมชาติวิทยา บางสถาบันเพิ่มวิชา
การสื่อสารและพลศึกษาเข้าไปด้วย มหาวิทยาลัยฟลอริดาแบ่งเป็น 5 วิชาใหญ่
ได้แก่การสื่อ (ความหมาย) ควบภาษา การพัฒนาสุขภาพและบุคลิกภาพ แนวคิดและ
สถาบันทางสังคม มนุษยศาสตร์ และธรรมชาติวิทยา มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด แบ่งเป็น
3 สาขาวิชา ได้แก่ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ บางมหา-
วิทยาลัยเพิ่มวิชาที่ว่าด้วยศาสนา ภาษาต่างประเทศ ความเข้าใจระหว่างประเทศหรือ
วัฒนธรรมของชนชาติอื่นที่มีเชื้อชาติตะวันตก มหาวิทยาลัยหลายแห่งให้การศึกษาคัน-
สรวิทย์ และกิจกรรมสหนาการด้วย ถึงแม้ว่ากลุ่มวิชาอาจแตกต่างกันไปตาม
ความต้องการและความพร้อมของสถาบัน แต่มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ทั่วสหรัฐอเมริกา
ก็จัดให้นักศึกษาได้เรียน 5 สาขาวิชา คือ การสื่อสาร (โดยเฉพาะการใช้ภาษาอังกฤษ)
มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ธรรมชาติวิทยา และพลศึกษา¹

¹ Paitoon Sinlarat, "General Education: Developing a Program for Thai Universities," pp. 24-29.

สมัยใหม่ (ค.ศ. 1965 - ปัจจุบัน)

วิชาพื้นฐานทั่วไปประสบปัญหามากในปี ค.ศ. 1957 นักศึกษาพบว่าวิชาพื้นฐานทั่วไปที่มีลักษณะเป็นวิชาเบื้องต้นของวิชาเอกมากขึ้นทุกที และการสอนก็เป็นเพียงแต่ผู้สอนให้เนื้อหาวิชาความรู้ของวิชาชีพมากกว่าจะเป็นการพัฒนาการศึกษาในส่วนบุคคล นอกจากนั้นแล้วการสอนวิชาพื้นฐานทั่วไปก็ลดความสำคัญลง เนื่องจากสาเหตุหลายประการ เช่น การเน้นความก้าวหน้าทางวิชาชีพของผู้สอนมากกว่าการสอนวิชาพื้นฐานทั่วไป การขาดความสนับสนุนทางด้านการบริหารและเทคนิคการสอนของผู้สอนไม่คอยดี

สมัยใหม่ของวิชาพื้นฐานทั่วไปเริ่มเมื่อปี ค.ศ. 1963 ในปีนั้นมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด จัดสอนวิชาสัมมนานักศึกษาใหม่ (Freshmen seminars) เพื่อรักษาแนวความคิดของวิชาพื้นฐานทั่วไปเอาไว้ วิชานี้เปิดโอกาสให้นักศึกษาพบกับอาจารย์ที่มีชื่อเสียงของมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด (Harvard's greatest minds) ตลอดหนึ่งภาคการศึกษา และแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อยโดยมีอาจารย์ร่วมด้วยหนึ่งคนเพื่อทำการศึกษาหัวข้อเรื่องที่มีความสนใจร่วมกัน อาจเป็นปัญหากว้าง ๆ ครอบคลุมตั้งแต่วรรณคดี ปรัชญา มนุษยวิทยาและจิตวิทยาเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของบุคคลที่มีต่อสังคม ในปีต่อมา มหาวิทยาลัยอื่น ๆ ได้จัดสอนวิชาสัมมนานักศึกษาใหม่เช่นเดียวกันนี้ เช่น มหาวิทยาลัยแอสตนฟอร์ด มหาวิทยาลัยบราวน์ วิทยาลัยฮาร์วาร์ดและสถาบันอื่น ๆ

ในปี ค.ศ. 1969 มหาวิทยาลัยเยลได้จัดโปรแกรมให้นักศึกษาชั้นปีที่ 1 และ 2 เรียนวิชาพื้นฐานทั่วไปเป็นภาคผนวก โดยรับนักศึกษากลุ่มที่มีความสนใจในคำณววิชาการและเรียนดี ให้เรียนนิพนธ์วรรณคดี ปรัชญา ประวัติศาสตร์ศิลปะ ประวัติการ เมือง คณิตศาสตร์และชีววิทยา นักศึกษาสามารถเลือกเนื้อหาและวิธีการเรียนเองที่มหาวิทยาลัยพิทส์เบิร์กให้นักศึกษาใหม่ เลือกเรียนวิชาพื้นฐานทั่วไปเฉพาะปีแรก จัดเป็นห้องเรียนเปิด นักศึกษาไม่คงเข้าชั้นเรียน แต่ต้องรับผิดชอบวิธีการเรียนด้วยตนเอง การปรับปรุงวิชาพื้นฐานทั่วไปในระยะนี้เน้นทางด้านวิธีการสอนและการบริหาร¹

¹ Ibid., pp. 29-32.

ปัจจุบันวิชาพื้นฐานทั่วไปอยู่ในระยะเปลี่ยนแปลง มหาวิทยาลัยและวิทยาลัยจำนวน 23 แห่ง ได้รับเลือกเข้าร่วมโครงการเปลี่ยนแปลงการศึกษาวิชาศิลปศาสตร์ (Change in Liberal Education Project) โดยได้รับเงินทุนจากคาร์เนกี (Carnegie Corporation) แห่งนิวยอร์ก เป็นโครงการ 4 ปี ระหว่าง ค.ศ. 1975 - 1978¹ และในช่วงระยะ 2 - 3 ปีที่แล้วมานี้ ความสนใจในวิชาพื้นฐานทั่วไปได้เพิ่มมากขึ้นอีกครั้งหนึ่ง จะเห็นได้จากการที่มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดและมหาวิทยาลัยพรินซ์ตันได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับวิชาพื้นฐานทั่วไปอีกครั้งหนึ่ง มหาวิทยาลัยไอโฮโอก็ได้ทำการศึกษาเรื่องวิชาพื้นฐานทั่วไปและเสนอหลักสูตรพื้นฐานทั่วไปใหม่สำหรับมหาวิทยาลัยไอโฮโอในปี ค.ศ. 1978

ผลจากการศึกษาเรื่องวิชาพื้นฐานทั่วไปของมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดดังกล่าวนี้ ได้มีการเสนอหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปใหม่ในลักษณะหลักสูตรแกน เพื่อใช้แทนหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปเดิมตั้งแต่ปี ค.ศ. 1945 หลักสูตรใหม่นี้กำหนดให้นักศึกษาเรียน 7 - 10 วิชา จาก 5 สาขาวิชาด้วยกันคือ วรรณคดี-และศิลป์ ประวัติศาสตร์ การวิเคราะห์สังคมและปรัชญา วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ภาษาต่างประเทศและวัฒนธรรม อย่างไรก็ตามให้ใช้วิชา 1 หรือ 2 รายวิชาจากวิชาเอกแทนวิชาพื้นฐานทั่วไปได้² นอกจากนี้ยังได้เสนอแนะการแก้ปัญหาในเรื่องอาจารย์ไม่สนใจที่จะสอนวิชาพื้นฐานทั่วไปจากกลุ่มทำงานของศาสตราจารย์วิลกา เอ็ม ริเวอร์ส (Professor Wilga M. Rivers) ที่ศึกษาเรื่องการปรับปรุงวิธีการสอน ข้อเสนอ-

¹ Ibid., pp. 32-33.

² พรชูลี คุณานุกร, "The Historical Development of General Education in Undergraduate Higher Education," ใน สู่การอุดมศึกษา (กรุงเทพฯ : ภาควิชาอุดมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523), หน้า 107, อ้างจาก E.K. Coughlin, "Harvard Weighs Plan to Reform College Curriculum," The Chronicle of Higher Education 16 (6 March 1978): 1 and 5.

แนบข้างประการ เช่น การเพิ่มค่าตอบแทนให้มากขึ้น การให้เวลาเตรียมสอน การให้ความช่วยเหลือ และที่ชัดเจนก็คือการให้จำนวนหน่วยการสอนมากขึ้นกับวิชาพื้นฐานทั่วไปที่เป็นชั้นเรียนใหญ่เมื่อเปรียบเทียบกับวิชาสัมมนาเฉพาะในสาขาวิชาชีพของอาจารย์ จำนวนหน่วยการสอนนี้ให้สำหรับนำไปคำนวณปริมาณงานของอาจารย์

ในด้านมาตรฐานของการสอนนั้น คณะที่ของคณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดก็มีความเห็นว่าอาจารย์ควรจะสอนทั้งระดับปริญญาตรีและระดับปริญญาโท-เอกเช่นเดิม แต่ควรจะแบ่งเวลาระหว่างการสอนและการวิจัยให้เท่า ๆ กัน รวมทั้งแบ่งเวลาสอนระหว่างระดับปริญญาตรีและปริญญาโท-เอกให้เท่า ๆ กันด้วย และเน้นว่าการสอนควรจะเป็นการ "ฝึกฝนสติปัญญาด้วยการวิพากษ์วิจารณ์" (mental efforts under criticism) และเห็นว่าขนาดของชั้นเรียนที่ใหญ่เกินไปไม่ใช่อุปสรรคในการฝึกฝนดังกล่าว¹

หลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปของมหาวิทยาลัยโอไฮโอที่เสนอในปี ค.ศ. 1978 นั้นมีจุดมุ่งหมายให้นักศึกษามีทักษะทางปัญญาชั้นสูง (Advanced intellectual skills) มีความรู้กว้าง (Breadth of knowledge) มีทัศนคติและความสามารถในการบูรณาการความรู้เข้าด้วยกัน (Affective and integrative competencies)²

¹ Faculty of Arts and Sciences, Harvard University, Dean's Report 1975-1976 (Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1976), pp. 12-15.

² Samuel Crowl, et al., "Discussion Document on General Education," A Report To The President and The Faculty Senate of Ohio University. (Ohio: Ohio University, 1978), p. 1.

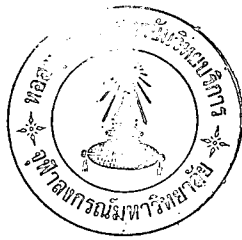

เนื้อหาของหลักสูตรนั้นกำหนดให้เรียนอย่างน้อย 6 สาขาวิชาเป็นจำนวนอย่างน้อย 30 หน่วยกิต ในระบบการศึกษานี้แบ่งเป็น 4 ภาคการศึกษาใน 1 ปี (quarter hours) จาก 7 สาขาวิชา คือ ธรรมชาติ ตนเอง สังคม มรดกสืบทอด วัฒนธรรม เทคโนโลยี ความคิดและความหมาย และในแต่ละสาขาวิชาจะต้องเรียนไม่น้อยกว่า 4 หน่วยกิต (quarter hours) และให้เลือกเรียนในลักษณะกลุ่มวิชา (Cluster of courses) ตั้งแต่ 3 วิชาขึ้นไปในเรื่องที่มีใจความสำคัญร่วมกัน (Around a single theme) การบริหารหลักสูตรนั้นทำในรูปของคณะกรรมการ และให้มีอาจารย์จากคณะต่าง ๆ มาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 โดยประจำตามสาขาวิชาของวิชาพื้นฐานทั่วไปและเป็นที่ปรึกษาเฉพาะหลักสูตรนี้เท่านั้น ไม่ต้องทำหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษาในสาขาวิชาเฉพาะของตน¹

การที่ความสนใจในวิชาพื้นฐานทั่วไปกลับมีขึ้นอีกนั้น เนื่องจากสถาบันการศึกษาหลายแห่งปรารถนาที่จะสร้างให้มีความเชื่อมโยงกันของสาขาวิชาต่าง ๆ ซึ่งเป็นส่วนที่ขาดไปในการศึกษาระดับปริญญาตรี ต้องการให้มีองค์ประกอบรวมในหลักสูตรซึ่งได้พัฒนาไปในลักษณะเฉพาะตัวและมีความแตกต่างกันมากยิ่งขึ้น และเพื่อให้มีการฝึกฝนในค่านิยมธรรมเนียมปฏิบัติใหม่ในขณะที่ประเทศชาติกำลังประสบปัญหาในค่านิยมจรรยาบรรณอย่างหนัก²

นอกจากประเทศสหรัฐอเมริกาแล้ว หลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปที่จัดในประเทศอังกฤษ เช่น ที่มหาวิทยาลัยคีล (Keele) และฮ่องกง ที่มหาวิทยาลัยจีน (Chinese University) ก็มีรูปแบบการจัดที่นาสนใจควรแก่การศึกษา รายละเอียดของหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปของสองมหาวิทยาลัยดังกล่าวโดยสังเขปมีดังต่อไปนี้

¹Ibid., pp. 11-14.

มหาวิทยาลัยที่จัดหลักสูตรปริญญาตรี 2 โปรแกรม คือ โปรแกรม 3 ปี หรือ 4 ปี ให้นักศึกษาเลือกเรียนได้ โปรแกรม 3 ปีนั้น เป็นหลักสูตรวิชาการระดับสูง (Principal Years) โปรแกรม 4 ปีนี้ประกอบไปด้วย หลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไป (Foundation Year) 1 ปี และหลักสูตรวิชาการระดับสูงอีก 3 ปี¹

จุดมุ่งหมายของหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปของมหาวิทยาลัยคือนั้น เพื่อให้นักศึกษามีความคุ้นเคยกับศาสตร์สาขาต่าง ๆ ที่ไม่เคยศึกษามาก่อนในระดับมัธยมศึกษา ให้ได้พัฒนาความรู้และความสนใจในสาขาวิชาที่เคยศึกษามาแล้วให้กว้างขึ้น และให้มีความรู้และทักษะที่กว้างขวางเป็นประโยชน์ต่อการเข้าใจสังคมและการดำเนินชีวิต ประโยชน์สำคัญประการหนึ่งของการจัดให้มีหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปนี้คือ นักศึกษามีโอกาสได้สำรวจความถนัดและความสนใจของตนเองอีกครั้งหนึ่งก่อนที่จะเลือกสาขาวิชาเอกในปีต่อไป เพื่อให้เลือกศึกษาได้ถูกต้องและประสบความสำเร็จทางด้านการศึกษา เนื้อหาของหลักสูตรจัดครอบคลุมใน 3 หมวดวิชา คือ หมวดวิชามนุษยศาสตร์ หมวดวิชาสังคมศาสตร์และหมวดวิชาวิทยาศาสตร์ และยังคงมีลักษณะยึดหลักวิชาหรือเนื้อหาวิชาเป็นหลัก แยกพยายามบูรณาการเนื้อหาสาระเข้าเป็นหัวข้อ (Topics) ที่มีลักษณะเป็นพหุวิทยาการ (Multi-disciplinary) และจัดเรียงลำดับโดยอาศัยพัฒนาการเชิงประวัติศาสตร์จากอดีตมาสู่ปัจจุบัน²

---

¹จากรี ซอห์แหรบ, "การจัดหลักสูตรพื้นฐานทั่วไปของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย อังกฤษ มหาวิทยาลัยคิล," ใน เอกสารประกอบการสัมมนา การปรับปรุงหลักสูตรพื้นฐานทั่วไป ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (กรุงเทพมหานคร : หน่วยพัฒนาการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524), หน้า 37.

²วิจิตร ศรีสอาน, "การจัดหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปของมหาวิทยาลัยคิล," เอกสารโร เนียวประกอบการประชุมทางวิชาการเรื่อง วิชาพื้นฐานทั่วไปของหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรี ณ ศูนย์สารนิเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2 - 4 สิงหาคม 2522, หน้า 1 - 4.

การจัดสอนประกอบไปด้วย การบรรยาย การอภิปรายกลุ่ม (Topics) การศึกษาวิชาเลือกพิเศษ (Sessionals) สำหรับการบรรยายนั้นมี 2 รูปแบบ คือ การบรรยายทั่วไปและการบรรยายหัวข้อเฉพาะ นักศึกษาทุกคนจะต้องเข้าฟังการบรรยายทั่วไปในหัวข้อเรื่องต่าง ๆ ที่มีลักษณะคาบเกี่ยวกับระหว่างกลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และวิทยาศาสตร์ การบรรยายมีตลอดปีการศึกษา สัปดาห์ละ 5 วัน วันละอย่างน้อย 2 ครั้ง การบรรยายหัวข้อเฉพาะนั้นเลือกหัวข้อหรือแนวความคิดบางแนวจากการบรรยายทั่วไปมาอธิบายโดยละเอียดเป็นการเตรียมนักศึกษาสำหรับการทำงานเขียน ในการอภิปรายกลุ่มต่อไป นักศึกษาเลือกเข้าฟังตามหัวข้อที่สัมพันธ์กับการอภิปรายกลุ่มของแต่ละคน การอภิปรายกลุ่มจัดทำโดยแบ่งนักศึกษาออกเป็นกลุ่มละ 8-10 คน มีอาจารย์ประจำกลุ่ม 3 คน จากหมวดวิชาต่าง ๆ หมวดวิชาละ 1 คน นักศึกษาจะต้องเลือกหัวข้อในการอภิปรายกลุ่ม 9 หัวข้อตลอดปีการศึกษา ตามความสนใจและความวิชาเอก-โทที่จะศึกษาในปีระดับสูง โดยมีข้อกำหนดว่าหัวข้อที่เลือก 9 หัวข้อนั้นจะต้องเลือกอย่างน้อย 2 หัวข้อจากแต่ละหมวดวิชา คือ หมวดวิชามนุษยศาสตร์ หมวดวิชาสังคมศาสตร์ และหมวดวิชาวิทยาศาสตร์ การบริหารหลักสูตรนั้นจัดทำในรูปของคณะกรรมการ และเนื่องจากวิธีการสอนต้องใช้วัสดุอุปกรณ์ประกอบมาก ดังนั้นการร่วมมือประสานงานกับฝ่ายห้องสมุด และสไลด์ทัศนูปกรณ์จึงต้องจัดกระทำอย่างใกล้ชิด²

สำหรับวิธีการจัดหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปของมหาวิทยาลัยคีนี วิจิตร ศรีสอาน ได้ให้ข้อคิดเห็นไว้ว่า "...วิธีนี้อาจจัดได้กับมหาวิทยาลัยเล็กที่มีนักศึกษาน้อยประมาณ

¹ จาตุรี ขอดแหบ, "การจัดหลักสูตรพื้นฐานทั่วไปของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย อังกฤษ มหาวิทยาลัยคีนี," หน้า 40 - 42.

² วิจิตร ศรีสอาน, "การจัดหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปของมหาวิทยาลัยคีนี,"

500 คน ถ้าจำนวนมากเท่านั้น อาจต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง เพราะ Lecture Auditorium จะตองใหญ่ หรือทำเป็นหลายกัณตองใช้อาจารย์มาก"¹

หลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปของมหาวิทยาลัยจีนในที่นี้จะยกตัวอย่างจากวิทยาลัย Chung Chi College) ซึ่งเป็นวิทยาลัยหนึ่งในมหาวิทยาลัยจีนจัดหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปในลักษณะบูรณาการขั้นพื้นฐาน (Integrative Basic Studies) มีจำนวนหน่วยกิตรวมทั้งสิ้น 16 หน่วยกิต จากจำนวนหน่วยกิตรวมของปริญญาตรี 144 หน่วยกิต² โดยมีจุดมุ่งหมายของหลักสูตรดังนี้คือ

1. ให้ความรู้เกี่ยวกับ ลักษณะ โครงสร้าง เป้าหมาย และหน้าที่ของการศึกษาในมหาวิทยาลัยปัจจุบัน โดยเฉพาะการเน้นให้รู้จักคิดแบบมีเหตุผล
2. ให้ความรู้ความเข้าใจและความซาบซึ้งในประเพณีและวัฒนธรรมสำคัญของจีนและประเทศตะวันตก
3. ให้เข้าใจทรรศนะทางค่านิยมวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ และเข้าใจความสำคัญของศาสตร์ต่าง ๆ (ทั้งธรรมชาติและสังคม) และความสัมพันธ์ของศาสตร์เหล่านี้กับสังคมและวัฒนธรรม
4. ให้สามารถที่จะเผชิญกับปัญหาชีวิตในปัจจุบันและปัญหาระยะยาว และการท้าทายของปัญหาเหล่านั้นคือการแสวงหาทางแก้ไขโดยใช้เหตุผล การอภิปราย และการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาดังกล่าว³

¹ เรื่องเดียวกัน.

² Philip Shen, "Implementation of General Education: Structures, Principles, and Problems in Curriculum Reform With Reference to General Education in Southeast Asia, ed. Prachoom Chomchai (Bangkok: ASAIHL, Secretariat, 1974), p. 102.

³ Ibid., p. 100.

เนื้อหาของหลักสูตรจัดครอบคลุมใน 3 หมวดวิชาด้วยกัน คือ ศิลปศาสตร์ สังคมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ประกอบไปด้วยวิชาบังคับและวิชาเลือก การจัดวิชาเรียนกระจายกันตลอด 4 ปีการศึกษา โดยจัดลักษณะเนื้อหาของวิชาที่เป็นเรื่องของการฝึกความเข้าใจและทักษะไว้ในชั้นปีที่ 1 และ 2 และการฝึกความคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และวิพากษ์วิจารณ์ไว้ในชั้นปีที่ 3 และ 4 รายวิชาของหลักสูตรนี้ได้รับการปรับปรุงอีกในปี ค.ศ. 1974 โดยมีโครงสร้างดังนี้คือ

1. วิชาบังคับ 3 วิชาคือ แนวความคิดของมหาวิทยาลัย ศิลปการคิด และสัมมนา
2. วิชาเลือก 3 วิชา โดยเลือก 1 วิชาจากแต่ละหมู่วิชาดังนี้ คือ ทรรศนะทางวิทยาศาสตร์หรือสังคมศาสตร์ วัฒนธรรมจีน และวัฒนธรรมตะวันตก¹

การบริหารหลักสูตรจัดทำโดยคณะกรรมการวิชาพื้นฐานทั่วไปประกอบด้วยผู้แทนจากสาขาวิชาต่าง ๆ โดยเฉพาะสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาที่โครงการนี้จัดสอน และผู้แทนนักศึกษา คณะกรรมการฯ ทำหน้าที่วางนโยบายและเสนอแนะการปรับปรุงหลักสูตรต่อคณะกรรมการวิชาการ รวมทั้งทบทวนการวางแผนและการสอนรายวิชาต่าง ๆ อย่างเป็นระยะ ๆ มีการอภิปราย วิจัย และประเมินผล นอกจากนั้นยังมีคณะกรรมการต่าง ๆ กันอยู่ภายใต้กรรมการชุดนี้ ประกอบด้วยผู้สอนหมวดหมู่ต่าง ๆ²

¹หอมหวล ชื่นจิตร, "การจัดดำเนินการศึกษาวิชาพื้นฐาน : โครงสร้างหลัก-
การและปัญหา มหาวิทยาลัยของกง," ใน เอกสารประกอบการสัมมนา การปรับปรุง-
หลักสูตรพื้นฐานทั่วไป ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : หน่วยพัฒนา-
การเรียนการสอน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524), หน้า 300.

²Philip Shen, "Implementation of General Education: Structures, Principles and Problems" in Curriculum Reform With Reference to General Education in Southeast Asia, ed. Prachoom Chomchai, p. 106.

ความเป็นมาของหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปในประเทศไทย

สำหรับประเทศไทยนั้นการจัดหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปในรูปแบบปัจจุบันนั้น เริ่มต้นเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2500 โดยคณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ใช้ชื่อว่าหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป จำนวน 54 - 58 หน่วยกิตในหลักสูตรปริญญาตรี โดยจัดให้สัมพันธ์กับวิชาครุฑตลอดการศึกษาทั้ง 4 ปี โดยระบุวัตถุประสงค์ไว้ว่า

การศึกษาทั่วไปนี้เป็นหมวดวิชาที่มีวัตถุประสงค์ที่จะช่วยนิสิตให้มีพื้นฐานความรู้ เพื่อเข้าใจสภาพแวดล้อม สังคมและการครองชีพประจำวันให้ดีขึ้น โดยจัดให้ศึกษาหลาย ด้านในระดับปริญญาตรีพอที่จะเป็นความรู้ประกอบอย่างกว้างขวางของครู เป็นรากฐานที่จะช่วยในการแก้ปัญหาชีวิตของตนเองได้อย่างดี สมกับเป็นบัณฑิตในสังคมประชาธิปไตย ของประเทศไทย¹

ลักษณะวิชาที่จัดเป็นแบบวิชาเบื้องต้นเป็นส่วนมากมีรายวิชาระดับสูงและรายวิชา สาขาวิทยาการอยู่บ้าง จัดใน 3 สาขาวิชา คือ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และ วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ วิชาต่าง ๆ ที่จัดอยู่ใน 3 สาขาวิชานี้ เช่น ปรัชญา 1 ภาษาไทย สังคมวิทยาเบื้องต้น เศรษฐศาสตร์สากลประยุกต์ ประมวลวิชาวิทยาศาสตร์-กายภาพ ประมวลวิชาคณิตศาสตร์ พัฒนาการชุมชนไทย วิชิหนังสือและห้องสมุด สุขศึกษา-สำหรับตนและชุมชน การศึกษาเพื่อความเป็นอยู่อันดีในครอบครัว และมูลสารศิลป์การช่าง เป็นต้น²

¹ คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หลักสูตร 4 ปี คณะครุศาสตร์-2500 - 2504 (กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2500), หน้า 1.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 6.

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้ริเริ่มจัดหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปในปี พ.ศ. 2505 ในลักษณะวิชาผสมผสานและวิชาเบื้องต้น ในชั้นปีที่ 1 และ 2 และบังคับสำหรับนักศึกษาทุกคน โดยมีคณะศิลปศาสตร์เป็นหน่วยงานรับผิดชอบ จำนวน 88 หน่วยกิต การจัดรายวิชานั้นจัดใน 3 สาขาวิชาด้วยกันเช่นเดียวกับคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แต่มีปัญหาในเรื่องการคัดค้านจากคณาจารย์และนักศึกษาที่มีแนวความคิดเน้นวิชาชีพในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เองว่าจำนวนหน่วยกิตของวิชาพื้นฐานมากเกินไป จึงได้จัดสอนเฉพาะในชั้นปีที่ 1 ในปีต่อมาคือ ปี พ.ศ. 2506 และลดจำนวนหน่วยกิตลงเหลือ 50 หน่วยกิต¹

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ริเริ่มจัดวิชาพื้นฐานทั่วไปในรูปแบบของวิชาเลือก โดยให้นักศึกษาเลือกวิชาอย่างน้อย 6 หน่วยกิต จากคณะวิชาอื่น ๆ อีก 2 คณะ²

วิชาพื้นฐานทั่วไปเพิ่งจะได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางจากสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งในประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2517 เป็นต้นมา เนื่องจากทบวงมหาวิทยาลัยได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2517 กำหนดให้มีวิชาพื้นฐานทั่วไปอย่างน้อย 30 หน่วยกิต ใน 4 หมวดวิชา หมวดวิชาละไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต คือ หมวดวิชามนุษยศาสตร์ หมวดวิชาภาษา หมวดวิชาสังคมศาสตร์ และ หมวดวิชาวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์³

¹มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, หนังสือธรรมศาสตร์, หน้า 31 และเอกสารประกอบการประชุมของคณะกรรมการปรับปรุงหลักสูตรพื้นฐาน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, หน้า 1 - 3 (อัคราเนว.)

²Chiangmai University Bulletin, 1972-73 (Chiangmai, Thailand: Office of Public Relations, 1972), p. 238.

³ทบวงมหาวิทยาลัย, "หลักเกณฑ์มาตรฐานว่าด้วยหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2517."

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ ได้ทำการศึกษาถึงปัญหาและความจำเป็นในการจัดให้มีหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปไว้ในหลักสูตรระดับปริญญาตรี สำหรับมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2519 และได้สรุปผลการศึกษาไว้ดังนี้

ปัญหาของการอุดมศึกษาในประเทศไทยนั้นอยู่ที่การเน้นวิชาชีพมากเกินไป ซึ่งในเรื่องนี้ที่ประชุมสัมมนา เรื่องการปฏิรูปหลักสูตรของมหาวิทยาลัยในภูมิภาคเอเชีย-ตะวันออกเฉียงใต้ได้เสนอแนะให้แก้ไขหลักสูตรอย่าง ครอบคลุมใหม่สัดส่วนที่เหมาะสมระหว่างวิชาพื้นฐานทั่วไปและวิชาชีพ เพื่อที่จะผลิตบัณฑิตที่พร้อมด้วยความรู้ความสามารถทางวิชาชีพ และคุณสมบัติของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์¹ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ ก็เสนอแนวทางในการแก้ปัญหาในทำนองเดียวกัน โดยการจัดให้มีวิชาพื้นฐานทั่วไปไว้ในหลักสูตร วิชาพื้นฐานทั่วไปที่จัดนั้นจะต้องให้การศึกษานิสิตนักศึกษาให้มีความรู้กว้างขวาง นอกจากวิชาชีพของตน ให้เป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ดำรงชีวิตครอบครัวอย่างมีคุณค่า มีความสามารถปรับตัวได้ดี และสามารถสื่อสารติดต่อกับผู้อื่นได้อย่างมีคุณภาพ

ปัญหาของการจัดสอนวิชาพื้นฐานทั่วไปในประเทศไทยนั้น เนื่องมาจากการตีความหมายแนวคิดของวิชาพื้นฐานทั่วไปไม่ถูกต้อง มักจะคิดว่าจัดเพียงวิชาเบื้องต้นไว้ในหลักสูตรหรือให้นักศึกษาเลือกวิชา 1 หรือ 2 วิชา นอกคณะวิชาที่ตนเรียน ซึ่งไม่เป็นการเพียงพอสำหรับการจัดสอนวิชาพื้นฐานทั่วไป ปัญหาอีกประการหนึ่งเกิดจากความไม่เข้าใจจุดมุ่งหมายของวิชาพื้นฐานทั่วไปอย่างชัดเจน ดังนั้น คณะวิชาต่าง ๆ ซึ่งดำเนินการสอนโดยอิสระมักจะเปลี่ยนวิชาเหล่านี้ให้เป็นวิชาชีพเบื้องต้นไปเสีย²

¹Prachoom Chomchai, ed., Curriculum Reform With Reference to General Education in Southeast Asia (Bangkok: The Association of Southeast Asian Institution of Higher learning, 1974), p. 8.

²Paitoon Sinlarat, "General Education: Developing Program for Thai Universities," pp. 12-14.

ในเรื่องเดียวกันนี้ ไพฑูรย์ สิมสารรัตน์ เสนอแนะว่าลักษณะวิชาพื้นฐานทั่วไป สำหรับมหาวิทยาลัยไทย ควรจะเป็นรายวิชาสหวิทยาการ (Interdisciplinary courses). ได้แก่ วิชาที่ศึกษาถึงทักษะเบื้องต้น พื้นความรู้ทางมรดกวัฒนธรรมไทย ระบบ และปัญหาสังคมไทย ผลกระทบของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่อมนุษย์และสังคม วิชาเลือก สำหรับนิสิตนักศึกษานอกเหนือจากวิชาชีพของตน ควรจะครอบคลุมแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับ ความซาบซึ้งในศิลปศาสตร์ในสังคมไทย การเมืองและรัฐบาลในประเทศไทย ความคิดและ สถาบันตะวันออก และการศึกษาสภาพแวดล้อมและการพัฒนา

วิธีการสอนวิชาพื้นฐานทั่วไปนั้น จะต้องฝึกให้นิสิตนักศึกษาศึกษาและวิจัยด้วยตนเองภายใต้การดูแลแนะนำของผู้สอน และไม่ควรจะเน้นแต่เนื้อหาและวิธีการศึกษาค้นคว้าวิธีการบรรยายอย่างเดียว แต่ควรจะได้ใช้วิธีการสอนอื่นที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ อย่างแท้จริง โดยมีประสบการณ์ด้วยตนเอง อันได้แก่วิธีการสอนแบบสัมมนา อภิปราย-กลุ่ม การศึกษาแบบโครงการ การศึกษาโดยอิสระ การฝึกปฏิบัติภาคสนาม การเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญมาสอนรวมถึงการจัดกิจกรรมนอกหลักสูตรและประสบการณ์ให้สอดคล้องกับวิชาพื้นฐานทั่วไปที่เรียน

ส่วนการบริหารควรจะทำในรูปของหน่วยงานวิชาพื้นฐานทั่วไป (An Institute of General Education) โดยเฉพาะในแต่ละมหาวิทยาลัย มีคณาจารย์สอนและบุคลากรของหน่วยงานโดยเฉพาะ และประสานงานกับคณะวิชาต่าง ๆ ในด้านความร่วมมือทางวิชาการและการจัดทำ เน้นการสอนวิชาพื้นฐานทั่วไปทั้งลักษณะวิชาบังคับและวิชาเลือก¹

ปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ในประเทศไทย จัดให้นิสิตนักศึกษาได้เรียน วิชาพื้นฐานทั่วไปใน 2 ปีแรก การจัดหลักสูตรเป็นแบบกระจายสัดส่วนรายวิชา

¹ Ibid., pp. 192-198.

(Distribution requirement) ตามที่กำหนดให้ ใน 4 หมวดวิชาตามหลักเกณฑ์ของทบวงมหาวิทยาลัย ลักษณะของวิชาที่เปิดสอนนั้นมักจะเป็นวิชาเบื้องต้นและวิชาประเภทสหวิทยาการ วิชาเบื้องต้นได้แก่ หลักพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ฟิสิกส์เบื้องต้น ปรังญาเบื้องต้น การเมืองเบื้องต้น ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับธุรกิจ ความรู้พื้นฐานทางวรรณคดีและวรรณกรรมของไทย เป็นต้น และวิชาประเภทสหวิทยาการ ได้แก่ วิชาวิทยาศาสตร์และสังคม มนุษย์กับวรรณคดี มนุษย์กับศิลปะและดนตรี มนุษย์และสิ่งแวดล้อม ฯลฯ¹

ลักษณะเนื้อหาวิชาจะมีทั้งวิชาประเภททักษะ เช่น คณิตศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ พลศึกษา และวิชาที่ให้ความรู้ทั่วไปอย่างกว้าง ๆ เช่น จิตวิทยาในชีวิตประจำวันเหตุการณ์โลกปัจจุบัน อารยธรรมเปรียบเทียบ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การปกครองและการเมืองไทย พุทธศาสน์ อนามัยส่วนบุคคลและชุมชน เป็นต้น²

อย่างไรก็ตามทบวงมหาวิทยาลัยได้จัดประชุมทางวิชาการ เรื่อง วิชาพื้นฐานทั่วไปของหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรี ในปี พ.ศ. 2522 เป็นการติดตามผลการใช้เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2517³ โดยมีผู้แทนระดับสูงจากมหาวิทยาลัยของรัฐและสถาบันอุดมศึกษาเอกชนทุกแห่งมาประชุมร่วมกัน ในการประชุมครั้งนี้ได้มีการเสนอรายงานวิจัยเกี่ยวกับวิชาพื้นฐานทั่วไป 3 เรื่องด้วยกันคือ

¹ ชมพันธุ์ กุญชร ณ อยุธยา, "หลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไป," วารสาร มศว. ปทุมวัน 5 (กุมภาพันธ์ 2523) : 51 - 52.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 52 - 53.

³ ทบวงมหาวิทยาลัย, "โครงการจัดประชุมทางวิชาการ เรื่องวิชาพื้นฐานทั่วไปของหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรี," ณ. ศูนย์สารนิเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2 - 4 สิงหาคม 2522, หน้า 1. (อัครสำเนาะ)

1. "การศึกษาสถานภาพ ปัญหา และความต้องการในการ เรียนการ-
สอนกระบวนวิชาทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ในหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิตการแพทย์
ระดับมหาวิทยาลัยในประเทศไทย" โดย บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ สุมนา คำทอง
และ บูรณ์ เกตุทัตสา
2. "สถานภาพและปัญหาของวิชาพื้นฐานทั่วไป" โดย ไพฑูรย์
สินลาร์ตัน
3. "สถานภาพและการสอนวิชาพื้นฐานในวิทยาลัยเอกชน" โดย
เจริญ คันธวงศ์

ผลของการวิจัยที่ได้คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ ในด้านของจุดมุ่งหมาย ผู้บริหาร
และผู้สอนส่วนใหญ่มีความเข้าใจและเห็นประโยชน์ของการสอนวิชาพื้นฐานทั่วไป สำหรับ
ผู้เรียนนั้น นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ทราบจุดมุ่งหมายของวิชาพื้นฐานทั่วไปที่เรียนอย่างแน่ชัด
ในด้านเนื้อหาวิชา อาจารย์และนักศึกษามีความเห็นตรงกันคือ เรียนความรู กว้าง ๆ
เป็นเนื้อหาเบื้องต้นของวิชา ในด้านการเรียนการสอน อาจารย์ส่วนใหญ่สอนร่วมกันและ
ใช้วิธีการบรรยายมาก ใช้อุปกรณ์น้อย ขาดเทคนิคการสอนที่ดีและการนำไปศึกษานอก
สถานที่ นอกจากนั้นมีปัญหาเรื่องจำนวนนักศึกษาแต่ละห้องมากเกินไป นักศึกษาไม่เห็น
ความสำคัญของวิชาพื้นฐานทั่วไป และไม่ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมอย่างจริงจัง ในด้านของ
นักศึกษามีปัญหาในเรื่องการขาดตำราอ่านประกอบและวิธีการสอนของอาจารย์ไม่น่าสนใจ¹

¹บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, สุมนา คำทอง และ บูรณ์ เกตุทัตสา, "การ
ศึกษาสถานภาพปัญหาและความต้องการในการ เรียนการสอนกระบวนวิชาทางสังคมศาสตร์
และมนุษยศาสตร์ ในหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิตการแพทย์ระดับมหาวิทยาลัยในประเทศไทย,"
ไพฑูรย์ สินลาร์ตัน, "สถานภาพและปัญหาของวิชาพื้นฐานทั่วไป" และเจริญ คันธวงศ์,
"สถานภาพและการสอนวิชาพื้นฐานในวิทยาลัยเอกชน," ทั้ง 3 รายงานวิจัยนี้เป็นเอกสาร
ประกอบการประชุมทางวิชาการ เรื่อง วิชาพื้นฐานทั่วไปของหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรี
ณ. ศูนย์สารนิเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2 - 4 สิงหาคม 2522 (อัคราเนอ.)

ผลสรุปของการประชุมทางวิชาการดังกล่าวพบว่า ลักษณะการจัดหลักสูตรวิชา
พื้นฐานทั่วไปในปัจจุบันของสถาบันอุดมศึกษาไทย แบ่งได้เป็น 4 ประเภทคือ

1. จัดเป็นรายวิชาเดี่ยวตามกลุ่มสาขาวิชา
2. จัดเป็นวิชาเชิงพหุวิทยาการ (Multi-disciplinary)
3. จัดเป็นวิชาที่เน้นปัญหาสังคมหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่งเฉพาะ
4. จัดแบบผสมทั้ง 3 อย่างที่กล่าวมา

สำหรับการบังคับและการให้เลือกรียนนั้นแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

1. บังคับให้เรียนในแต่ละกลุ่มวิชาจำนวนหนึ่ง และให้เลือกอีกจำนวน
หนึ่ง โดยให้จำนวนหน่วยกิตครบตามเกณฑ์ทุกกลุ่มวิชาตามเกณฑ์ของทบวงมหาวิทยาลัย
2. จัดเป็นวิชาบังคับให้เรียนเหมือนกันหมดทุกคน
3. เลือกในกลุ่มวิชาที่กำหนดให้¹

ปัญหาในการจัดหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปในคณาจารย์ผู้สอนและการสอน พบว่า
ผู้สอนมักจะเน้นเฉพาะเรื่องมากเกินไป ยังไม่เป็นที่ไปตามแนวทางของวิชาพื้นฐานทั่วไป
อย่างแท้จริง ในคณาการสอนผู้สอนส่วนใหญ่ยังขาดเทคนิควิธีการสอน รวมทั้งการประเมิน
ที่เหมาะสมและมีปัญหาในเรื่องผู้เรียนมีจำนวนมาก ในคณาผู้เรียนมีปัญหาเรื่องนักศึกษาไม่มี
พื้นฐานต่างกันและไม่เห็นความสำคัญของวิชาพื้นฐานจึงไม่ให้ความสนใจเท่าที่ควร²

¹ทบวงมหาวิทยาลัย, "รายงานสรุปผลการประชุมทางวิชาการ เรื่อง วิชา-
พื้นฐานทั่วไปของหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรี," ณ. ศูนย์สารนิเทศ จุฬาลงกรณ์มหา-
วิทยาลัย 2 - 4 สิงหาคม 2522, หน้า 1 (อัครสาเนา.)

²เรื่องเดียวกัน, หน้า 2 - 3.

ที่ประชุมได้เสนอแนะการปรับปรุงหลักสูตรและการสอนวิชาพื้นฐานทั่วไปในสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้คือ

1. ในด้านหลักสูตรควรจัดใหม่มีความยืดหยุ่นแตกต่างกันตามความเหมาะสมกับผู้เรียนและคณะวิชา วิชาภาษาไทยควรจัดในลักษณะการสื่อสาร เพื่อให้นักศึกษาสามารถเรียนและแสดงความคิดของตนได้ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ สำหรับภาษาต่างประเทศ ควรได้มีการทบทวนว่าจะยังคงนับเป็นวิชาพื้นฐานทั่วไปต่อไปหรือไม่

2. ในด้านการเรียนการสอน ควรได้จัดสัมมนาอาจารย์ผู้สอนวิชาพื้นฐานทั่วไป เพื่อให้ผู้สอนปรับปรุงวิธีการสอนใหม่มีประสิทธิภาพและน่าสนใจมากขึ้น พยายามสร้างแรงจูงใจในการเรียนให้มากขึ้น โดยจัดชั้นเรียนเล็ก ๆ แบ่งตามพื้นฐานของผู้เรียน เพิ่มรายวิชามากขึ้นเพื่อให้เลือกเรียนได้ตามความสนใจ และให้ผู้เรียนได้เข้าใจจุดประสงค์และโครงสร้างของวิชานั้น ๆ โดยชัดเจนตั้งแต่เริ่มต้น เพื่อผู้เรียนจะได้เห็นประโยชน์ของวิชานั้น ๆ

3. ในด้านการบริหาร ควรจัดให้องค์กรรับผิดชอบการพัฒนาหลักสูตรและการสอนวิชาพื้นฐานทั่วไป องค์กรนี้อาจจัดในรูปหน่วยงานเฉพาะ คณะกรรมการหรือมอบหมายให้คณะรับผิดชอบตามความเหมาะสมของแต่ละสถาบัน คณะจารย์ที่รับผิดชอบในการสอนหรือช่วยสอนและ/หรือพัฒนาหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไป ควรจะได้รับการพิจารณา ความดี ความชอบ และการเลื่อนตำแหน่งทางวิชาการ เช่นเดียวกับคณาจารย์ในสาขาอื่น ๆ

4. ในด้านเกณฑ์ของทบวงมหาวิทยาลัยนั้น จำนวนหน่วยกิตที่กำหนดเหมาะสม แต่ควรปรับปรุงใหม่มีความคล่องตัวในการจำแนกหน่วยกิตในหมวดต่าง ๆ วิชาชีพหรือวิชาพื้นฐานทางอาชีพไม่ควรนับรวมเป็นวิชาพื้นฐานทั่วไป และควรได้มีการติดตามผลเกี่ยวกับวิชาพื้นฐานทั่วไปให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้¹

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 3 - 4.

รูปแบบและการบริหารของหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไป

จากการศึกษารูปแบบและการบริหารของหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยทั้งต่างประเทศและในประเทศไทย พบว่ามีการจัดแตกต่างกันไปตามจุดมุ่งหมาย ลักษณะและความพร้อมของแต่ละสถาบัน การศึกษาดังกล่าวได้จัดแบ่งเป็น 3 ขั้นตอนด้วยกัน คือ รูปแบบของหลักสูตร รายวิชาและเนื้อหาวิชาในหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ผลการศึกษาเสนอได้ดังนี้คือ

รูปแบบของหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไป

รูปแบบของหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปที่ได้มีการจัดแตกต่างกันตามแต่ละสถาบันอุดมศึกษา อาจแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทตามลักษณะการจัด คือ หลักสูตรแกน (Core Curricula) หลักสูตรประเภทกระจายสัดส่วนรายวิชา (Distribution requirements) และหลักสูตรประเภทเลือกเสรี (Free electives) ซึ่งมีรายละเอียดโดยสังเขปดังนี้คือ

หลักสูตรแกน เป็นลักษณะหลักสูตรที่ใช้กันมาก ซึ่งแต่เดิมนิยมใช้หลักสูตรเนื้อหาวิชา (Subject curriculum) โดยมีจุดประสงค์ที่จะเตรียมให้ผู้เรียน ซึ่งมีความแตกต่างกันให้วิธีการแสวงหาความรู้ และมีความรับผิดชอบ รวมทั้งมีความเข้าใจในปัญหาของสังคมร่วมกันในฐานะสมาชิกของสังคมประชาธิปไตย¹ การจัดหลักสูตรนี้จัดอย่างจำกัดรายวิชา แต่ก็ได้นำเนื้อหาที่กว้างขวาง เชื่อมโยงกับชีวิตของผู้เรียน และมักจะประกอบด้วยรายวิชาที่เป็นสหวิทยาการ บังคับสำหรับนักศึกษาทุกคน ตัวอย่างเช่น วิชาพื้นฐานทั่วไปของมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ซึ่งบังคับให้นักศึกษาทุกคนต้องเรียน 3 วิชา คือ เรียน 1 วิชาในสาขามนุษยศาสตร์ 1 วิชาในสาขาสังคมศาสตร์ และ 1 ใน 2 วิชาให้เลือกในสาขาวิทยาศาสตร์ ในบาง-

¹ Daniel Tanner and Laurel N. Tanner, Curriculum Development, p. 481.

มหาวิทยาลัยหลักสูตรแกนวิชาพื้นฐานทั่วไปไม่ได้แบ่งเป็นรายวิชาที่มี เช่น มหาวิทยาลัย-วิสคอนซิน มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนียที่เบคเลย์ และวิทยาลัยเซนต์จอห์น¹

หลักสูตรแกนนี้ยังแบ่งได้เป็น 2 แบบ คือ แบบแรกหลักสูตรจะกำหนดขอบเขตของปัญหาและกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ให้ (Preplanned core) แบบที่สองอาจารย์และนักศึกษาจะร่วมกันกำหนดขอบเขตของปัญหาและกิจกรรมการเรียนรู้² (Open core) วิทยาลัยอเมริกันร้อยละ 10 จัดหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปแบบแกน การจัดหลักสูตรวิชา-พื้นฐานทั่วไปแบบแกนนี้เหมาะสมกับกลุ่มของนักศึกษาที่มีลักษณะคล้ายกัน แต่ภายในกลุ่มนักศึกษาที่แตกต่างกัน หลักสูตรแบบแกนอาจจะเป็นการเรียนรู้สิ่งที่ซ้ำกันของนักศึกษาที่เรียนเก่ง และยากเกินไปสำหรับนักศึกษาที่มีการเตรียมตัวน้อย³

หลักสูตรประเภทกระจายสัดส่วนรายวิชา ลักษณะหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปแบบนี้จัดเพื่อให้ิสิตนักศึกษาได้เรียนรายวิชาอย่างน้อยที่สุดในสาขาวิชาที่ระบุไว้ เช่น มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนียที่แซนตาครูซ นักศึกษาทุกคนจะต้องเรียนวิชาพื้นฐานทั่วไป 6 วิชา ซึ่งแบ่งเป็นวิชาในสาขามนุษยศาสตร์ 2 วิชา วิชาในสาขาสังคมศาสตร์ 2 วิชา และวิชาในสาขาธรรมชาติวิทยา 2 วิชา การจัดหลักสูตรแบบกระจายสัดส่วนรายวิชาแบ่งเป็น 4 ลักษณะ คือ

¹Arthur Levine, Handbook on Undergraduate Curriculum, pp. 9-10.

²Daniel Tanner and Laurel N. Tanner, Curriculum Development, p. 481.

³Arthur Levine, Handbook on Undergraduate Curriculum, p. 10, citing from Catalog Study, 1976.

1. การกระจายสัดส่วนรายวิชาตามที่กำหนดให้ (Prescribed distribution requirements)
2. การกระจายสัดส่วนรายวิชาโดยกำหนดขั้นต่ำให้ (Minimally prescribed or "smorgasbord" distribution requirements)
3. การกระจายสัดส่วนรายวิชาโดยการแนะนำให้เรียน (Recommended distribution guidelines)
4. การจัดโปรแกรมแบบอื่น ๆ¹

1. การกระจายสัดส่วนรายวิชาตามที่กำหนดให้ การจัดหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปแบบนี้มีมาก เป็นการจัดแบบผสมผสานกันระหว่างรายวิชาที่กำหนดให้ และวิชาเลือกที่นักศึกษาสามารถเลือกเรียนได้จากรายวิชาต่าง ๆ ที่มหาวิทยาลัยระบุไว้ให้เป็นวิชาเลือกหรือวิชาเลือกที่มีจำนวนจำกัดในสาขาวิชาที่ต้องการเรียน สถาบันอุดมศึกษาอเมริกันที่ใช้หลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปแบบนี้มีร้อยละ 85²

2. การกระจายสัดส่วนรายวิชาโดยกำหนดขั้นต่ำให้ การจัดหลักสูตรแบบนี้มีวิชาบังคับน้อยกว่า มีการเน้นในสาขาวิชาที่ควรจะศึกษา เช่น ที่วิทยาลัยเบเนดิกติน นักศึกษาจะต้องเลือกเรียนวิชา 1 ใน 4 สาขาวิชา จากทั้งหมด 8 สาขาวิชา สถาบันอุดมศึกษาอเมริกันที่ใช้หลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปแบบนี้มีประมาณร้อยละ 60³

3. การกระจายสัดส่วนรายวิชาโดยการแนะนำให้เรียน การจัดแบบนี้คล้ายคลึงกับแบบที่ 2 แตกต่างกันที่การจัดแบบนี้ไม่บังคับ นักศึกษามีทางเลือกโดยอาจจะเรียน

¹Ibid., p. 11.

²Ibid., citing from Catalog Study, 1976.

³Ibid., p. 12, citing from Catalog Study, 1976.

ให้ครบตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ หรืออาจจะไม่ครบก็ได้ เช่น ที่วิทยาลัยพณิชยการแห่ง
ฮาร์ตเฟิร์ด คอนเนคติกัต แนะนำให้นักศึกษาเรียนใน 4 สาขาวิชาคือ ภาษาและระบบ
สัญลักษณ์อื่น ๆ (Language and Other Symbolic Systems) ปฏิสัมพันธ์ของ
มนุษย์กับต่อธรรมชาติ (Human Interaction with the Natural World)
สถาบันสังคมมนุษย์ (Human Social Institutions) และลักษณะของวัฒนธรรม
(Forms of Culture)¹ ลีวายและไวการ์ท (Levine and Weingart)
พบว่า นักศึกษาไม่สนใจและส่วนมากไม่ได้ทำตามข้อเสนอแนะนี้ อย่างไรก็ตามนักศึกษา
ส่วนใหญ่ก็ได้เลือกวิชาเรียนกระจายอย่างใดสักส่วนตลอดหลักสูตร² สถาบันอุดมศึกษา
อเมริกันที่ใช้หลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปลักษณะนี้นับน้อยกวาร้อยละ 3³

4. การจัดแบบอื่น ๆ นับว่าเป็นการจัดลักษณะใหม่ของหลักสูตรแบบกระจาย
สัดส่วนรายวิชาซึ่งแตกต่างกับการจัดลักษณะเดิมที่รูปแบบมากกว่าเนื้อหาวิชา ตัวอย่างของ
โปรแกรมแบบนี้ได้แก่ หลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปที่จัดที่วิทยาลัยสเตอร์ลิงค์ และวิทยาลัย
แฮมป์เชียร์ วิทยาลัยสเตอร์ลิงค์จัดวิชาพื้นฐานทั่วไปแบบสมรรถฐาน (Competency-
or outcome-based general education program) นักศึกษาจะต้องแสดงความรู้
ความสามารถใน 8 สาขาวิชาคือ ความรู้ทางศาสนา ค่านิยม การแสวงหาและการใช้-
ความรู้ ศิลปและสุนทรียศาสตร์ สภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคม การสื่อสารด้วยวาจา
กิจกรรมพลศึกษาและสันตนาการ และเรื่องกลุ่ม

¹Ibid.

²Ibid., p. 13, citing from A. Levine and J. Weingart, Reform of Undergraduate Education (San Francisco: Jossey-Bass, 1973), p. 25.

³Ibid., citing from Catalog Study, 1976.

วิทยาลัยแฮมพ์เชอร์ กำหนดให้นักศึกษาทุกคนต้องสอบผ่านการสอบข้อเขียน
พิศดาร (Comprehensive examinations) ในวิชาธรรมชาติวิทยา และคณิตศาสตร์
สังคมศาสตร์ ภาษาและการสื่อสาร และมนุษยศาสตร์และอักษรศาสตร์ โดยไม่มีการเรียน
รายวิชา นักศึกษาทุกคนจะต้องสร้างข้อสอบซึ่งส่วนมากเป็นข้อเขียนซึ่งจะแสดงความสามารถ
ในการคิดเกี่ยวกับสาขาวิชาต่าง ๆ โดยมีอาจารย์คอยช่วยเหลือ และนักศึกษาทุกคนจะเป็น
กรรมการตัดสินผลการสอบทั้ง 4 สาขาวิชา¹

หลักสูตรประเภทเลือกเสรี (Free electives) หลักสูตรลักษณะนี้จะไม่
มีการกำหนดรายวิชาพื้นฐานทั่วไป นักศึกษาสามารถกำหนดวิชาพื้นฐานทั่วไปจากวิชาใดก็ได้
ที่เขาเลือก หรือนักศึกษาอาจจะไม่เลือกเรียนวิชาพื้นฐานทั่วไปเลยก็ได้ รอยละ 6 ของ
อาจารย์วิทยาลัยและมหาวิทยาลัยในอเมริกาชอบหลักสูตรแบบนี้ และมีสถาบันอุดมศึกษาใน
อเมริการอยละ 2 จัดหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปแบบเลือกเสรี² เช่น มหาวิทยาลัย-
แอมเฮิร์สต์และมหาวิทยาลัยบราวน์ การจัดหลักสูตรในลักษณะนี้ ลีวาย และวอยการ์ท
(Levine and Weingart) รายงานไว้ว่า นักการศึกษามีแนวโน้มที่จะเรียนวิชาเฉพาะ
เร็วขึ้น นักศึกษาอาจเลือกเรียนบางวิชานอกเหนือจากวิชาเอก แต่ส่วนมากมักจะเลือก
เรียนในสาขาวิชาเอกของตนเอง เช่น นักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์ก็จะเลือกเรียนเคมีวิชา
ทางวิทยาศาสตร์ หรือนักศึกษาทางมนุษยศาสตร์ก็จะเลือกเรียนวิชาอื่นที่ไม่ใช่ทาง
มนุษยศาสตร์น้อยมาก³

¹ Ibid., p. 13.

² Ibid., p. 14, citing from Carnegie Surveys, 1975-76.

³ Ibid., citing from A. Levine and J. Weingart, Reform of Undergraduate Education, pp. 28-29.

การจัดหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปให้มีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนจากหลักสูตรแบบแกนไปเป็นแบบเลือกเสรีมากขึ้น ดังที่แบลคเบิร์น (Blackburn) และคณะได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงของหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปของมหาวิทยาลัย และวิทยาลัย 270 แห่งในสหรัฐอเมริกา ระหว่างปี ค.ศ. 1967 - 1974 ได้พบว่าการเปลี่ยนแปลงในการจัดหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปเป็น 2 ระยะ คือ ระยะแรกจากการบังคับรายวิชาเป็นการกระจายสัดส่วนรายวิชา และระยะที่สองจากการกระจายสัดส่วนรายวิชาเป็นเลือกเสรี¹

การจัดลักษณะหลักสูตรของวิชาพื้นฐานทั่วไปที่แตกต่างกันนี้มีผลต่อการศึกษาของนักศึกษา ดังที่เบตตี เอ็ม สูดดาร์ธ (Betty M. Suddarth) ได้ทำการวิจัยผลกระทบของการบังคับให้เรียนวิชาพื้นฐานทั่วไปในลักษณะวิชาในหลักสูตรแกน ("core" requirements) ที่มีต่อนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเปอร์กู คณะมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศึกษาศาสตร์ การวิจัยเริ่มในปี ค.ศ. 1969 ทำการศึกษาประชากรทั้งหมด คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวนประมาณ 1,100 คน ซึ่งเลือกเป็นกลุ่มทดลองประมาณ 400 คน โดยการศึกษาตลอดเวลาการศึกษาในระดับชั้นปริญญาตรี และรายงานผลการวิจัยเฉพาะ 2 ปีแรก กลุ่มทดลองแตกต่างจากกลุ่มอื่น ๆ ในแง่ที่ไม่ต้องปฏิบัติตามข้อบังคับในการเรียนวิชาการศึกษาทั่วไป คือจะเลือกเรียนได้โดยอิสระตามความสนใจ ผลการวิจัยปรากฏว่ากลุ่มทดลองได้คะแนน (เกรด) สูงกว่าในขณะที่เรียนวิชามากกว่ากลุ่มอื่น ๆ เล็กน้อย นอกจากนั้นกลุ่มทดลองเลือกวิชาบังคับรวมหลายวิชาซึ่งตรงกันข้ามกับความคาดหมาย นักศึกษาในกลุ่มทดลองแสดงความพอใจกับโปรแกรมการศึกษา คณะ และมหาวิทยาลัย ผลจากการวิจัยนี้ทำให้มีการปรับปรุงแก้ไขวิชาแกนสำหรับนักศึกษารุ่นต่อไป โดยการเพิ่ม

¹ Ibid., pp. 14-15, citing from R. Blackburn, et al., Changing Practices in Undergraduate Education (Berkeley, Calif.: Carnegie Council on Policy Studies in Higher Education, 1976), p. 37.

วิชาเลือกมากขึ้นสำหรับนักศึกษาทางสาขาวิชา เช่น วิชาทางด้านพฤกษศาสตร์และฟิสิกส์ สำหรับนักศึกษาศิลปศาสตร์ เป็นต้น¹

ในปัจจุบันแนวโน้มของการจัดหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปได้หันกลับไปเป็นแบบหลักสูตรแกนอีก เนื่องจากปัญหาการจัดหลักสูตรแบบเลือกเสรีนั้นทำให้ขาดความเชื่อมโยงในวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตร และทำให้วิชาพื้นฐานทั่วไปมีลักษณะกระจัดกระจายและฉิวเฉียด² จึงจำเป็นต้องจัดใหม่ให้ความเชื่อมโยงในวิชาต่าง ๆ และให้มีลักษณะร่วมกันของผู้ได้รับการศึกษาในระดับบัณฑิตโดยมีความเชื่อร่วมกัน (A shared set of beliefs)³ นอกจากนั้นบัณฑิตจะต้องมีความคิดกว้างไกล มองเห็นความสัมพันธ์ของตนที่มีต่อบุคคลอื่น เข้าใจความต้องการและความจำเป็นของตนเองนั้นผูกพันกับความต้องการและความจำเป็นของบุคคลอื่นอย่างไร ซึ่งจะต้องจัดในลักษณะของหลักสูตรแกน และต้องกำหนดให้ได้ว่าอะไร เป็นประสบการณ์ที่ทุกคนควรจะมีร่วมกัน และประสบการณ์ที่ควรมีร่วมกันของทุกคนนั้นส่วนไหนที่นักศึกษาควรจะได้ศึกษาเล่าเรียน⁴

¹Betty M. Suddarth, "An Investigation of General Education Requirements in College Curricula," Research in Higher Education 3 (1975): 197-204.

²A Commentary of the Carnegie Foundation for the Advancement of Teaching, Missions of the College Curriculum, p. 170.

³Theodore D. Lockwood, "The Rush Back to General Education," The Chronicle of Higher Education. (23 May 1977).

⁴Ernest L. Boyer and Martin Kaplan, "Educating for Survival," (March 1977): 24.

นอกจากนั้นแล้ววิชาพื้นฐานทั่วไปบางลักษณะวิชาได้มีการจัดสอนในระดับมัธยมศึกษาชั้นสูง โดยเฉพาะวิชาทางด้านทักษะ เช่น วิชาเรียงความ คณิตศาสตร์และภาษาต่างประเทศ มหาวิทยาลัยบางแห่งได้ให้หน่วยกิตในวิชาเหล่านั้นโดยนักศึกษาไม่ต้องมาเรียนอีกในระดับมหาวิทยาลัย เคอะคาร์เนกี ฟาวเดชั่น (The Carnegie Foundation) เสนอความเห็นว่วิชาภาษาต่างประเทศไม่ควรจะเป็นวิชาบังคับสำหรับวิชาพื้นฐานทั่วไปสำหรับการเรียนการสอนนั้น ลักษณะของวิชาพื้นฐานทั่วไปต้องการวิธีการสอนแบบใหม่เป็นลักษณะของหลักสูตรสมรรถฐาน (Competency-based) ที่จะใช้วิธีการสอนแบบเรียนด้วยตนเอง แบบการใช้วัสดุทัศนูปกรณ์การสอนทบทวน (Audio-tutorial presentation) และแบบโปรแกรม (A series of brief learning modules)¹

สำหรับปัญหาในเรื่องการหาผู้สอนใ้ยากในวิชาสหวิทยาการ เคอะคาร์เนกี ฟาวเดชั่น (The Carnegie Foundation) ได้ยกตัวอย่างวิธีการแก้ปัญหาจากโปรแกรมที่เสนอ ณ. มหาวิทยาลัยเครคที่ให้แผนกวิชาสร้างวิชาขนาดย่อย 1 หน่วยกิต (One-unit minicourses) ตามศาสตร์ในสาขาของตนในหัวข้อเรื่อง เช่น ประวัติศาสตร์และเป้าหมาย วิธีการศึกษา จรรยาและค่านิยม และปฏิกิริยาทางสังคม และให้นักศึกษาเลือกเรียนวิชาขนาดย่อยในหัวข้อเดียวกัน 3 วิชา โดยเลือก 1 วิชาจากแต่ละแผนกวิชา จึงจะนับว่าได้ศึกษา 1 วิชาครบโดยสมบูรณ์ ดังนั้นตลอดหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปนักศึกษาจะต้องเรียน 3 วิชาโดยสมบูรณ์ใน 3 หัวข้อเรื่องและเรียนวิชาบูรณาการรวบยอด (A cap-stone, integrative course) อีก 1 วิชา ซึ่งจะเป็นลักษณะการอภิปรายกลุ่มย่อย²

¹A Commentary of the Carnegie Foundation for the Advancement of Teaching, Missions of the College Curriculum, pp. 168-169.

²Ibid., p. 179.

ระยะเวลาการศึกษาวิชาพื้นฐานทั่วไปซึ่งส่วนใหญ่จัดการเรียนการสอนใน 2 ปีแรกของการศึกษานั้น เดอะคาร์เนกี ฟาวเดชัน เสนอแนะให้ใช้ช่วงเวลามากที่สุดของการศึกษาระดับปริญญาตรีเท่าที่จะทำได้ แต่การศึกษารายวิชานั้นควรจะต้องมีการกำหนดการเรียนรายวิชาก่อนหลังตามลำดับ คือ ทักษะการศึกษาชั้นสูง การศึกษาเนื้อหาวิชา และบูรณาการประสบการณ์การเรียนรู้¹

รายวิชาและเนื้อหาวิชาในหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไป

รายวิชาในหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปในปัจจุบันนั้นแบ่งได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ ด้วยกันตามความนิยมที่จัดสอนกันอยู่ คือ

1. รายวิชาเบื้องต้น (Introductory disciplinary course)
2. รายวิชาการระดับสูง (Advanced disciplinary course)
3. รายวิชาสหวิทยาการ (Interdisciplinary course)²

1. รายวิชาเบื้องต้น เป็นความรู้ทั่วไปเบื้องต้นของวิชาใดวิชาหนึ่ง จัดเป็นรายวิชาเดี่ยว เช่น ชีววิทยาเบื้องต้น ธุรกิจเบื้องต้น สังคมวิทยาเบื้องต้น ศิลปเบื้องต้น การศึกษาเบื้องต้น ฯลฯ เป็นลักษณะรายวิชาที่มีมากที่สุด ร้อยละ 94 ของโปรแกรมวิชาพื้นฐานทั่วไปของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกาประกอบด้วยรายวิชาเบื้องต้น³

2. รายวิชาการระดับสูง เป็นวิชาเฉพาะของแต่ละสาขาวิชา และมีการจัดลักษณะวิชาเช่นนี้กว้างขวางมาก เช่น วิชาการแกะสลักของยุโรปและอเมริกา การศึกษา

¹Ibid., p. 180

²Arthur Levine, Handbook on Undergraduate Curriculum, p. 18.

³Ibid., citing from Catalog Study, 1976.

เรื่อง เชลล์ การบีบคั้นจากสภาพแวดล้อม เป็นต้น มหาวิทยาลัยและวิทยาลัยต่าง ๆ รวมทั้งวิทยาลัยชุมชนและวิทยาลัยชนคดี (Junior colleges) จำนวนร้อยละ 88 จัดหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปประกอบด้วยรายวิชาลักษณะนี้ ในจำนวนนี้วิทยาลัยชุมชนและวิทยาลัยชั้นต้นร้อยละ 60 จัดรายวิชาระดับสูง¹ ซึ่งเป็นที่น่าแปลกใจเพราะวิชาเหล่านี้ได้รับการพิจารณาว่าควรจัดสอนในระดับที่สูง

3. รายวิชาสหวิทยาการ คือรายวิชาที่เชื่อมโยงสาขาวิชาตั้งแต่ 2 สาขาวิชาขึ้นไปมีความมุ่งหมายให้นักศึกษาเข้าใจความเชื่อมโยงของสาขาวิชาต่าง ๆ ที่มีต่อการศึกษาค้นคว้าและการแก้ไขปัญหา รวมทั้งรู้วิธีการที่วิชาเหล่านั้นจะสามารถใช้ประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตในโลกปัจจุบัน วิชาแบบนี้ได้รับการยกย่องว่าเป็นลักษณะของวิชาพื้นฐานทั่วไป ในปัจจุบันมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกาจัดรายวิชาลักษณะนี้ร้อยละ 58² ตัวอย่างของรายวิชาสหวิทยาการ เช่น "วัฒนธรรมแอสเทค" (Aztec Civilization) เปิดสอนที่มหาวิทยาลัยแมริแลนด์ เป็นวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับศิลปะและสถาปัตยกรรม องค์การทางสังคมและการเมือง การศึกษา วรรณคดี โคลงกลอน ศาสนา ปรัชญา กฎหมาย วิทยาศาสตร์ การแพทย์ และประวัติของชาวแอสเทค วิชา "ประวัติของชีววิทยาและแพทยศาสตร์" ที่มหาวิทยาลัยบราวน์ หรือวิชา "วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสังคม" ที่มหาวิทยาลัยทูลซา เป็นต้น³

บัณฑิตชาวอเมริกันโดยทั่วไปที่จบการศึกษาร้อยละ 39 ได้เคยเรียนวิชาพื้นฐานทั่วไปในลักษณะรายวิชาสหวิทยาการอย่างน้อย 2 - 3 วิชา คณาจารย์ร้อยละ 62 มีความเห็นว่าวิชาลักษณะนี้มีประโยชน์ในการสนับสนุนให้ยูเรียนมีความรู้กว้างขวางตามที่ต้องการ⁴

¹Ibid.

²Ibid.

³Ibid., p. 19.

⁴Ibid., citing from Carnegie Surveys, 1975-76.

อย่างไรก็ตามอาจารย์ผู้สอนพบความยากลำบากในการสอนรายวิชาสหวิทยาการเพราะได้รับการฝึกฝนอบรมมาในแขนงวิชาใดวิชาหนึ่งเท่านั้น และวิชาประเภทนี้มักจะสอนกันเป็นทีม ซึ่งจะต้องอาศัยความร่วมมือกันเป็นอย่างดีของอาจารย์ ซึ่งโดยปกติมักจะคุ้นเคยกับการสอนคนเดียวในวิชาเดียว¹

รายวิชาทั้ง 3 ประเภทนี้จัดได้ว่าเป็นรายวิชาที่มีการจัดกันในหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปตลอดมา รายวิชาประเภทอื่น ๆ ก็มีจัดกันบ้าง เช่น วิชาสัมมนานักศึกษาชั้นปีที่หนึ่ง (Freshman seminars) วิชาสัมมนานักศึกษาชั้นปีที่สี่ (Senior seminars) วิชาวรรณคดีที่มีชื่อเสียง (Great books courses) และ วิชาการนำเนื้อหาวิชามาประยุกต์ใช้ (The functional subject matter course) ซึ่งมีรายละเอียดโดยสังเขปดังนี้

1. วิชาสัมมนานักศึกษาชั้นปีที่หนึ่ง เป็นวิชาที่ได้รับการยกย่องว่าเปิดโอกาสให้นักศึกษาชั้นปีที่หนึ่งได้พบกับอาจารย์ ซึ่งส่วนมากทำหน้าที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้นักศึกษาได้แนวความคิดกว้าง ๆ เกี่ยวกับองค์ประกอบของการเป็นนักวิชาการ ในสาขาวิชาของตนและเปิดโอกาสให้อาจารย์ได้ทดลองวิธีการสอนใหม่ ๆ แต่การที่ชั้นเรียนมีขนาดเล็กก็ทำให้สิ้นเปลืองมาก วิชาประเภทนี้มีจัดสอนเพียงร้อยละ 6 ของโปรแกรมวิชาพื้นฐานทั่วไป²

2. วิชาสัมมนานักศึกษาชั้นปีที่สี่ เป็นวิชาที่จัดประสบการณ์รวบยอดทางด้านวิชาพื้นฐานทั่วไปเพื่อให้นักศึกษาที่เรียนวิชาเอกต่าง ๆ กัน นำความรู้จากสาขาวิชาของตนมาประยุกต์ใช้แก้ปัญหาารวมกัน วิชาประเภทนี้พบเพียงร้อยละ 3 ของโปรแกรมวิชาพื้นฐานทั่วไป³

¹Ibid., citing from A. Levine and J. Weingart, Reform of Undergraduate Education, Chapter 3.

²Ibid., citing from Catalog Study, 1976.

³Ibid.

3. วิชาการรณคดีที่มีชื่อเสียง (Great books courses) เป็นวิชาที่มุ่งพัฒนาสติปัญญาของผู้เรียนด้วยการให้ศึกษาหนังสือที่จัดว่ามีคุณค่าสูงอยู่ในประเภท "great books" ประมาณ 100 เล่ม แลวนำเนื้อหาออกมาอภิปรายกัน หลังจากนั้นเชื่อว่านักศึกษาจะมีระบบระเบียบของการใช้สติปัญญาและถือว่าได้เข้าสู่กระบวนการของการศึกษาทั่วไป หนังสือที่ศึกษาจะมีตั้งแต่ Iliad และ Odyssey ของ Homer ไปจนถึง Projective Geometry ของ Veblen และ Young¹ วิชาประเภทนี้พบเพียงรอยละหนึ่งของโปรแกรมวิชาพื้นฐานทั่วไป²

4. วิชาการนำเนื้อหาวิชามาประยุกต์ใช้ เป็นวิชาที่เกี่ยวกับกิจกรรมและปัญหาในชีวิตประจำวัน เช่น ชีวิตครอบครัว การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เป็นต้น เช่น มหาวิทยาลัยโคลัมเบียและมิสซูรี จัดสอนวิชา การสื่อสาร ปัญหาสังคม สุขภาพอนามัย สุขภาพจิต ความซาบซึ้งในจริยธรรม การบริโภคและปรัชญาชีวิต วิชาประเภทนี้นิยมสอนกันกว้างขวางมากในระหว่างปี ค.ศ. 1935 - 1965 เลื่อมความนิยมลงในปี ค.ศ. 1965 แต่วิทยาลัยชุมชนนิยมวิชาประเภทนี้มากเพราะมีวัตถุประสงค์ใหญ่คือการรับใช้ชุมชน³

เนื้อหาของวิชาพื้นฐานทั่วไปนั้นแตกต่างกันไปตามแต่ละมหาวิทยาลัย บางวิชา มีการบังคับเกือบจะในทุกหลักสูตรของวิชาพื้นฐานทั่วไป บางวิชาที่มีบังคับอยู่เพียงใน

¹ Paitoon Sinlarat, "General Education: Developing a Program for Thai Universities," p. 40, citing from Mark Van Doren, Liberal Education (Boston: Beacon Press, 1959), p. 150-152.

² Arthur Levine, Handbook on Undergraduate Curriculum, p. 19.

³ Paitoon Sinlarat, "General Education: Developing a Program for Thai Universities," p. 39.

2 - 3 หลักสูตรเท่านั้น โดยสรุปแล้วเนื้อหาของวิชาพื้นฐานทั่วไป อาจแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ ทักษะในการศึกษาชั้นสูง ความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ และความเข้าใจทั่วไป

1. วิชาที่มีเนื้อหาทักษะในการศึกษาชั้นสูง เช่น เรียงความภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ โดยเรียนเรขาคณิตและพีชคณิต 2 ปี ภาษาต่างประเทศโดยให้เรียน 1 ปี และพลศึกษา วิชาทักษะชั้นสูงนี้กำหนดให้ต้องมีความรู้ใน 3 R's คือ เลขคณิต (Arithmetics) การอ่าน (Reading) และการเขียน (Writing) และทักษะพื้นฐานอื่น ๆ

2. วิชาที่ให้ความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ วิชาประเภทนี้ไม่รวมวิชาเฉพาะ แต่เป็นสาขาวิชากว้าง ๆ 3 สาขา คือ มนุษยศาสตร์ ธรรมชาติวิทยา และสังคมศึกษา ซึ่งนักศึกษาจะต้องเรียนทั้ง 3 สาขาวิชา เช่น ร้อยละ 81 ของวิชาพื้นฐานทั่วไปให้เรียนวิชาทางสังคมศึกษา ส่วนอีกร้อยละ 19 ให้เรียนในสาขาอื่น หรือกำหนดให้เรียนร้อยละ 71 ในสาขาธรรมชาติวิทยา และร้อยละ 29 ในสาขาวิชาอื่น หรือร้อยละ 70 ในสาขามนุษยศาสตร์ และร้อยละ 30 ในสาขาวิชาอื่น

3. วิชาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเข้าใจทั่วไป มีวัตถุประสงค์ที่จะให้ประสบการณ์การเรียนรู้พื้นฐานอย่างกว้าง ๆ แก่นักศึกษาปริญญาตรี ประกอบด้วยวิชาจิตกรรม วิชารัฐบาลและสถาบัน และวิชาศาสนา เป็นต้น¹

การบริหารหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไป

การจัดบริหารหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไป จากอดีตถึงปัจจุบันนั้นสรุปได้เป็น 3 รูปแบบใหญ่ ๆ คือ

¹Ibid., pp. 20-21.

1. บริหารโดยแผนกวิชา
2. บริหารโดยคณะกรรมการวิชาพื้นฐานทั่วไป
3. บริหารงานโดยหน่วยงานอิสระ

1. การบริหารโดยแผนกวิชา การบริหารรูปแบบนี้ใช้ในกรณีที่มีการจัดวิชาพื้นฐานทั่วไปเป็นแบบวิชาเบ้องตน เช่น วิชาปรัชญาเบ้องตน แผนกวิชาปรัชญาในคณะอักษรศาสตร์เป็นผู้จัดสอน วิชาชีววิทยาเบ้องตนแผนกวิชาชีววิทยาเป็นผู้จัดสอน เป็นต้น อาจารย์ผู้สอนจะเป็นอาจารย์ในแผนกวิชาและมักจะสอนวิชาพื้นฐานทั่วไปเหมือนวิชาซีพี คือมุ่งให้รายละเอียดแก่นักศึกษาเหมือนเตรียมเรียนวิชาซีพี ในกรณีเช่นนี้จะก่อให้เกิดปัญหาแก่วิชาพื้นฐานทั่วไปในแง่ที่การสอนนั้นตรงกันข้ามกับจุดมุ่งหมายของวิชาพื้นฐานทั่วไป¹

2. การบริหารโดยคณะกรรมการวิชาพื้นฐานทั่วไป การบริหารรูปแบบนี้ มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดจัดขึ้นเป็นแห่งแรกโดยเชื่อว่า จะบรรลุจุดมุ่งหมายของวิชาพื้นฐานทั่วไปได้² และสำหรับหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปของมหาวิทยาลัยไอโฮโอที่เสนอในปี ค.ศ. 1978 ก็ได้เสนอรูปแบบการบริหารโดยคณะกรรมการ เช่นเดียวกัน และได้กำหนดให้คณะกรรมการวิชาพื้นฐานทั่วไปรับผิดชอบการจัดสอนวิชาพื้นฐานทั่วไปทั้งวิชาบังคับและวิชาเลือก และพิจารณาให้ความเห็นชอบในการเลือกเรียนวิชาพื้นฐานทั่วไปเป็นกลุ่ม (Cluster courses) ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา ตลอดจนการอนุมัติหน่วยกิตของวิชาพื้นฐานทั่วไปที่เรียน³ ในสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งคณะกรรมการมีสิทธิเสนอแนะ

¹Paitoon Sinlarat, "General Education: Developing a Program for Thai Universities," pp. 51-52.

²Harvard Committee, General Education in a Free Society, pp. 201-203.

³Samuel Crowl, et al., "Discussion Document on General Education," pp. 14-15.

เพื่อให้รางวัลความก้าวหน้าทางวิชาการแก่อาจารย์ผู้สอนวิชาพื้นฐานทั่วไปด้วย การบริหารโดยคณะกรรมการฯ นี้เหมาะสมด้วยเหตุผลและสามารถปฏิบัติได้จริงกว่าการให้หัวหน้าแผนกวิชาเป็นผู้บริหาร

อย่างไรก็ดีคณะกรรมการผู้บริหารวิชาพื้นฐานทั่วไปก็ประสบกับปัญหา เช่นเดียวกัน ประการสำคัญคือ อิทธิพลของแผนกวิชายังมีอยู่เนื่องจากคณะกรรมการประกอบด้วยอาจารย์จากแผนกวิชาต่าง ๆ ดังนั้นจึงมีข้อขัดแย้งกันในระหว่างคณะกรรมการด้วยกันเอง เกี่ยวกับจุดมุ่งหมายและวิธีการจัดการศึกษา คณะกรรมการฯ จะทำหน้าที่ได้เพียงวางแผนและประสานงานรับผิดชอบการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนเท่านั้น แต่ไม่มีสิทธิเกี่ยวข้องกับกิจกรรมของมหาวิทยาลัย¹

3. การบริหารงานโดยหน่วยงานอิสระ การบริหารรูปแบบนี้เป็นการบริหารที่ทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายของวิชาพื้นฐานทั่วไปอย่างแท้จริง เพราะเป็นหน่วยงานที่มีคณบดีหรือผู้อำนวยการเป็นประธาน มีคณะผู้ร่วมงาน อุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการจัดสอนและสิ่งบประมาณเป็นของตนเอง จากประสบการณ์ของการจัดวิชาพื้นฐานทั่วไปในสหรัฐอเมริกา ปรากฏว่าการบริหารแบบนี้ประสบความสำเร็จมากกว่าการบริหารแบบอื่น เพราะสามารถจัดวิชาที่เป็นบูรณาการได้อย่างสมบูรณ์ และรับผิดชอบในการผสมผสานศาสตร์หลายสาขาเข้าด้วยกัน เช่น จิตพิสัย คณิตวิทยา และดาราศาสตร์เข้าเป็นวิชาหนึ่ง หรือผสมผสานวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เช่น วิทยาศาสตร์กายภาพ วิทยาศาสตร์ชีวภาพ สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์เข้าเป็นบูรณาการสมบูรณ์ เป็นต้น

การบริหารแบบนี้มีผลดีในแง่ที่หน่วยงานมีอาจารย์ประจำของตนเอง สามารถปรับแนวคิดเข้าสู่จุดมุ่งหมายของวิชาพื้นฐานทั่วไปได้ง่ายและได้ผล หน่วยงานอาจารย์ร่วมมือกับกิจกรรมนักศึกษา จัดกิจกรรมของมหาวิทยาลัยอื่นจะนำไปสู่การบรรลุจุดมุ่งหมายของ

¹Paitoon Sinlarat, "General Education: Developing a Program for Thai Universities," p. 53.

วิชาพื้นฐานทั่วไปได้ สำหรับปัญหาของการบริหารแบบนี้นั้นอยู่ที่ความสัมพันธ์กับแผนกวิชา และอาจารย์ผู้มีแนวโน้มที่จะคิดว่าการมีหน่วยงานอิสระ เพื่อบริหารวิชาพื้นฐานทั่วไปเป็นสิ่งไม่สำคัญและไม่จำเป็น ซึ่งเป็นเรื่องที่ยูนิเวอร์ซิตีและของวิชาพื้นฐานทั่วไป จะต้องทำความเข้าใจกับแผนกวิชาและหน่วยงานอื่น ๆ ของมหาวิทยาลัยให้ชัดเจน¹

ในการประชุมทางวิชาการ เรื่องวิชาพื้นฐานทั่วไปของหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรีของทบวงมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ก็ได้เสนอรูปแบบการบริหารวิชาพื้นฐานทั่วไปใน 3 รูปแบบนี้เช่นเดียวกัน โดยเสนอแนะว่า "ควรจัดให้องค์กรรับผิดชอบการพัฒนาหลักสูตรและสอนวิชาพื้นฐานทั่วไป องค์กรนี้อาจจัดในรูปหน่วยงานเฉพาะ คณะกรรมการ หรือมอบหมายให้คณะรับผิดชอบตามความเหมาะสมของแต่ละสถาบัน"²

ปัจจุบันที่จัดกันอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยก็มีการบริหารวิชาพื้นฐานทั่วไปแตกต่างกันไปตามแต่ละสถาบัน แต่ก็ยังครอบคลุมอยู่ใน 3 รูปแบบนี้ เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย บริหารโดยใช้หน่วยงานอิสระ เรียกว่า โครงการการศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ บริหารโดยใช้คณะกรรมการวิชาพื้นฐานทั่วไป มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ใช้คณะวิชาซึ่งเป็นรูปแบบของการบริหารแบบแผนกวิชานั้นเอง

¹Ibid., pp. 53-54.

²ทบวงมหาวิทยาลัย, "รายงานสรุปผลการประชุมทางวิชาการ เรื่อง วิชาพื้นฐานทั่วไปของหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรี," หน้า 4.